

Duanın Ehemmiyeti

Dua; kulun Cenab-ı Hakk'tan inayet istemesi, niyazda bulunması, O'na sığınması, kendi acizliğini ve fakirliğini her şeye gücü yeten Kadir-i Mutlaka mahviyet içinde arz etmesidir.

Başka bir ifadeyle dua; küçükten büyüğe, aşağıdan yukarıya karşı yapılan niyaz ve temenni mânâsındır.

Dua her şeyden önce imanın gereği olarak bir kulun Allah'a iltica ederek O'nu tazim ve tebcil etmesidir.

"Dua ubudiyetin ruhudur ve halis bir imanın neticesidir."[1](#)

Bunun içindir ki dua eden her insanda bir huzur ve ferahlık meydana gelir. Dua fitri bir hâldir ve bütün dinlerde de mevcuttur.

Dua bir ubudiyettir; yaratılışın, kulluğunun ve Rabbine karşı iman ve itimadın gereği olarak kişinin Allah'a yönelmesi ve O'na iltica ve tevekkül etmesidir. Duâ, Allah ile kul arasında en önemli vasıta, yüksek bir nispet ve kulluk makamının en yücesidir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

"De ki, eğer duanız olmazsa (Rabbiniz katında) ne ehemmiyetiniz var?"[2](#)

Bir insanın Cenab-ı Hakk'ın yanında makbul bir kul olması, onun îman, marifet, tefekkür, dua ve salih amelle bezenmiş olmasına bağlıdır. İbadet ve itaatten mahrum olan bir insanın Allah'ın yanında ne kıymeti olabilir.

Peygamber Efendimiz de (sav.):

"Allah katında duadan daha makbul ve şerefli bir şey yoktur."[3](#)

"Dua ibadetin ilkidir."

"Dua ibadetin özü ve esasıdır."

“Dua rahmetin anahtarıdır.”

“Dua belayı def eder.”

“Dua müminin silahıdır.”

“Allah’ın fazlından isteyin, zira Allah istenmesini sever.”

gibi hadis-i şerifleriyle duanın ehemmiyetini vurgulamıştır.

Dua, fitraten nihayetsiz aciz, fakir ve nakıs olarak yaratılan insanın, nihayetsiz kudret sahibi, nihayetsiz zengin ve sonsuz kemal sahibi olan Cenab-ı Hakk’a zillet içerisinde iltica edip halini, derdini ve bütün ihtiyaçlarını O’nun dergâhına arz etmesi ve her şeyi O’ndan beklemesidir. Bir insan acz, fakr ve kusurunu bilmekle kemâle erer. Zira şuurlu bir Müslüman’ın asıl ve en mühim vazifesi acz, fakr ve noksanlığını bilip Allah’a hakkıyla kul olması, O’na ilticada bulunması ve hamd ü sena etmesidir.

Bediüzzaman Hazretleri insanın vazifesini şöyle ifade etmektedir.

“Acz ve za’fın, fakr ve ihtiyacın ölçüsüyle kudret-i İlahiye ve gına-yı Rabbaniyenin derecat-ı tecelliyatını anlamaktır. Nasilki açlığın dereceleri nisbetinde ve ihtiyacın enva’ı miktarınca, taamın lezzeti ve derecatı ve çeşitleri anlaşılır. Onun gibi sen de nihayetsiz aczin ve fakrınla, nihayetsiz kudret ve gına-yı İlahiyyenin derecatını fehmetmelisin.”⁴

Evet, insanın hayatına lazım olan hiçbir şeyi vücuda getirmeye gücünün yetmemesi onun acizliğini, her şeye ihtiyacının olması fakrını, yaratılışın gereği olarak yeme, içme ve uyuma gibi hallerinin olması, bir iş yapınca yorulması, bir anda iki iş yapamaması gibi hâllerinin bulunması da onun kusur ve noksanlık cihetini gösterir.

*“Demek ki, insanın vazife-i fitriyesi; taallümlle tekemmüldür, dua ile ubudiyettir. Yani: **'Kimin merhametiyle böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?'** bilmektir ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair Kadı-ül Hacat’a lisan-ı acz ve fakr ile yalvarmaktır ve istemek ve dua etmektir. Yani aczin ve fakrın cenahlarıyla makam-ı a'lâ-yı ubudiyete uçmaktır. Demek insan bu âleme ilim ve dua vasıtasıyla tekemmül etmek için gelmiştir...vazife-i asliye-i fitriyesi, imandan sonra **'dua'**dır. Dua ise, esas-ı ubudiyettir.”⁵*

Evet kendisinin bu dünyada bir memur ve misafir olduğunu ve ebedi bir saadeti kazanmak için imtihan yeri olan bu dünyaya gönderildiğini, bunun için de ubudiyetle tavzif edildiğini, mahiyetinde nihayetsiz acz, fakr ve naksın bulunduğunu, cisminin taştan ve demirden olmayıp, her an yıkılmaya mahkum et ve kemikten yaratıldığını idrak eden bir insan, şuurlu bir şekilde Rabbine karşı kulluk vazifesinde hassasiyet gösterir.

Bir müminin asıl şerefi, itibarı ve izzeti kendisinin aciz, fakir ve noksan olduğunun şuurunda olarak, kulluk vazifesini ifa etmesi ve dua ile Allah'a iltica ederek anlıni secdeye koymasıdır. Kulluktan daha halâvetli, daha şerefli hiçbir şey tasavvur edilemez. Çünkü insanın izzeti, Cenab-ı Hakk'a karşı zilletindedir. Cenab-ı Hak, Risalet gibi ulvî bir mertebeye ve nice makamlara vasil olan Peygamber Efendimize (sav.) hitaben: **“Ya Muhammed, seni bu kadar ulvî derecelere kavuşturmuşken, bunlardan başka daha seni neyle şereflendireyim?”** buyurunca, Peygamber Efendimiz (sav.) **“Ya Rabbi beni kulluğunla, ubudiyetinle şereflendir.”** buyurmuştur.

Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurur:

“Bütün insanların serdarıyım, fakat bununla iftihar etmiyorum. Kıyamet günü Livânü'l-hamdi taşıyacağım onunla da iftihar etmiyorum. O gün bütün peygamberler benim Livânü'l-hamd'im altında toplanacaklar, ama bununla da iftihar etmiyorum. O gün herkes huzur-u ilâhiye giderken onların imamı ve rehberi olacağım. Herkes umutsuz ve çaresiz beklerken, onlara müjdeyi ben vereceğim. Fakat bununla da iftihar etmiyorum. Ben, ancak Allah'a kul olmakla iftihar ediyorum.”[6](#)

Bunun içindir ki bütün peygamberler nübüvvetlerinden ziyade, Allah'a kul oldukları için iftihar etmişler ve kulluk şerefini nübüvvetlerinden daha üstün görmüşlerdir. Onlar önce kul, sonra resûldürler; çünkü risalet şerefi, kulluk sıfatına bina edilmiştir.

Hz. Peygamber (sav.) gecelerin ekserisinde de sabaha kadar ibadet ve tefekkür ile meşgul olurdu. O (sav.) her zaman, her mekânda, gecede, gündüzde ve seferde daima zikir, tespih, ve tefekkür ile meşgul idi. Bazı sahabeler: “Ey Allah'ın Resulü! Senin geçmiş ve gelecek bütün günahların bağışlandığı halde niçin bu kadar zahmete katlanıyorsun.” dediklerinde **“Ben Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?”[7](#)** diye buyurmuşlardır. Bunun içindir ki, Resul-i Ekrem Efendimiz (sav.) ‘ *fevkalâde takvası, fevkalâde ubudiyeti, fevkalâde ciddiyeti, fevkalâde metaneti*’ ile kullukta da eşsizdir.

Bediüzzaman Hazretleri de duanın ehemmiyetini şöyle ifade eder:

“Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksadlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksadlar, gayeleri değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lââyık olmaz. Nasıl ki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, kûsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani âyetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve kûsurlarının inkişafı için değildir. Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve beliyyelerin istilas ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde beliyyeler def' olunmazsa denilmeyecek ki: **'Dua kabul olmadı.'** Belki denilecek ki: **'Duanın vakti, kaza olmadı.'** Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı ref'etse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir. Ubudiyet ise, hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimad etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli.”[8](#)

Demek ki, dua etmekten en birinci maksat, istenen şeye kavuşmak değil, kulluğu izhar etmektir. Zira dua kurbiyet-i ilâhiyeye vasıta ve ibadetlerin en efdalidir.

Yapılan Her Dua Kabul Edilir mi?

İnsan, fitratının gereği olarak çok acelecidir, her hatırına geleni hemen elde etmek ister. Arzu ettiği şeylerin akıbetini pek düşünmez. Ahiret nimetlerini bile dünyada görmek ister. Halbuki dünyadaki bütün nimetler ahiret nimetlerinin bir gölgesi hükmündedir. İnsan bundan gafil olarak gölgeyi asıl zanneder, ona çalışır, onun olması için dua eder ve bunda da aceleci davranır. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulmaktadır:

“İnsan, bazen şerri, tıpkı hayrı istercesine ister. Pek acelecidir bu insan.”[9](#)

Bu ayetten de anlaşıldığı gibi insan, hakkında neyin hayırlı, neyin şer olacağını bilmediğinden, fani zevklerin peşine düşer ve onları talep eder. Bir dirhem hazır lezzeti, ebedi hayattaki batmanlarca lezzete tercih eder. Bu bakımdan, insan Allah'tan, O'nun rızasını kazanmayı, cehennem azabından kurtulup ebedi saadete mazhar olmayı istemelidir.

Bir Müslüman'ın, akıbeti hakkında korku ve endişe içinde olması, ubudiyet vazifesini layıkıyla ifa edememenin mesuliyetinden titremesi iktiza eder. Kişinin Allah'tan korkması, akıbetinden endişe etmesi, emaneti O'na iman ile teslim etmek için yalvarıp iltica etmesi yaratılışın ve aklın gereğidir. Nitekim bütün sahabeler, hatta başta Hz. Ömer (r.a.) olmak üzere cennetle müjdelenen aşere-i mübeşşire ve bütün kâmil insanlar, akıbetlerinden daima endişe etmiş ve hüsn-ü akıbet için her an Allah'a niyazda bulunmuşlardır. Burada şu ibretli hadiseyi dikkatinize sunmak istiyorum.

Kûfe'de dünyaya gelen (Hicri 97) ve Basra'da vefat eden, (Hicri 161) tefsir, hadis ve fıkıh sahasında büyük bir alim ve müçtehid olan, zühd ve takvada örnek gösterilen ve bir çok talebe yetiştiren Süfyân-ı Servî Hazretleri, vefatı esnasında sürekli ağlamakta imiş. Etrafında bulunan talebeleri: "*Efendi Hazretleri siz hep takva dairesinde yaşadınız ve her hangi bir günahınıza da kimse şahit olmuş değildir. Acaba sizin sürekli ağlamanız nedendir?*" deyip üzüntülerini bildirmişler. Bunun üzerine Süfyân-ı Servî Hazretleri talebelerine şu ibretli cevabı vermiş: "**Şunu bilin ki, dağlar kadar günahım olsa asla ağlamam, benim ağlamam ve endişem acaba bu emaneti güzel bir şekilde teslim edip, bu dünyadan iman ile göçüp göçmeyeceğimden dolayıdır.**"

Bediüzzaman Hazretleri Peygamber Efendimiz'in (sav.) en büyük maksadını ve en büyük duasını şöyle ifade eder:

"Acaba bütün efazıl-ı beni-Âdemi arkasına alıp, Arz üstünde durup, Arş-ı A'zama müteveccihen el kaldırıp dua eden şu şeref-i nev-i insan ve ferîd-i kevn ü zaman ve bihakkın fahr-ı kâinat ne istiyor? Bak dinle: Saadet-i ebediye istiyor, beka istiyor, lika istiyor, Cennet istiyor. Hem meraya-yı mevcudatta ahkâmını ve cemallerini gösteren bütün esma-i kudsiye-i İlahiye ile beraber istiyor. Hattâ eğer rahmet, inayet, hikmet, adalet gibi hesabsız o matlubun esbab-ı mûcibesi olmasa idi; şu zâtın tek duası, baharımızın icadı kadar kudretine hafif gelen şu Cennet'in binasına sebebiyet verecekti. Evet nasıl ki onun risaleti şu dâr-ı imtihanın açılmasına sebebiyet verdi. Öyle de, onun ubudiyeti dahi öteki dârın açılmasına sebebidir."[10](#)

Şunu da ifade eldim ki, kişi yaptığı duanın neticesini görmede ve arzu ettiği şeye kavuşmada acele etmemelidir. Cenab-ı Hak, bu kâinatı bir anda değil, altı günde

yani altı devrede yaratmıştır. Kâinatın meyvesi olan insanlar, hayvanlar ve bütün nebatatlarda da bu tedriç kanunu cereyan etmektedir. İnsan vücudu bir anda kemale ermediği gibi, bir çekirdek de bir anda ağaç olmaz. Bu bakımdan insan, her şeyin bir anda olmayacağını düşünmeli üzerine düşen görevi tam olarak yerine getirmeli ve neticeyi Allah'tan beklemelidir.

Cenab-ı Hakk'ın insanın isteklerini aynen vermemesi duasının kabul olmadığı anlamına gelmez. O'nun vermemesi de bir nevi vermektir. İnsanın nihayetsiz arzularını, ancak her şeye her şeyden daha yakın olan ve her insanın kalbinden geçeni hakkıyla bilen; *"nihayetsiz hacat-ı insaniyeyi îfa edecek, ancak nihayetsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibi"* [11](#) olan bir Kadir-i Mutlak yerine getirebilir. Nitekim kemâli azamet ve azameti ile kâmil olan Cenab-ı Hak bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Kullarım beni senden soracak olurlarsa, bilsinler ki, ben onlara pek yakıным. Bana dua edenin duasına icabet ederim.”[12](#)

Bir bedevî, Peygamber Efendimize (s.a.v) gelerek şöyle dedi: Ya Rasûlallah!.. Rabbimiz bize yakın mıdır ki O'na sessizce duada bulunalım, yoksa uzak mıdır O'na seslenelim? diye sormuş ve bunun üzerine bu âyet-i celile nazil olmuştur.

Allah'a yakın olmak, manen terakkî etmek demektir. Dua da insanın Cenab-ı Hakk'a yaklaşmasına bir vesiledir.

Cenab-ı Hak zamandan ve mekândan münezzehtir; sonsuz ilmi, nihayetsiz kudreti ve diğer sıfatlarıyla her an her kulun yanında hâzır ve nazırdır.

“Her şeyin dizgini elinde, her şeyin hazinesi yanında, her şeyin yanında nâzır, her mekânda hazır, mekândan münezzehtir, acizden müberra, kusurdan mukaddes, nakıstan muallâ bir Kadîr-i Zülcelal, bir Rahîm-i Zülcemal, bir Hakîm-i Zülkemat”[13](#) dir.

Nitekim bir ayette şöyle buyrulur:

“Ve biz ona (insana) şah damarından daha yakınız.”[14](#)

Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur

“Dua eden adam, duası ile gösteriyor ki: Bütün kâinata hükmeden birisi var ki; en küçük işlerime ittila'ı var ve bilir, en uzak maksatlarımı yapabilir, benim her halimi görür, sesimi işitir. Öyle ise; bütün mevcudatın bütün seslerini işitiyor ki, benim sesimi de işitiyor. Bütün o şeyleri o yapıyor ki, en küçük işlerimi de ondan bekliyorum, ondan istiyorum.”[15](#)

Yukarıdaki ayette zikredilen;

“Bana dua edin, size cevap vereyim.”[16](#)

ifadesi, her duaya cevap verildiğini ancak her duayı kabul edip etmemenin ise Cenab-ı Hakk'ın hikmetine mebni olduğunu ifade etmektedir. Demek ki cevap vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Bazı müfessirler de 'duadan maksadın, ibâdet ve itaat; icabetten maksadın da sevap' olduğunu ifade etmişlerdir.

İmam Ahmed b. Hanbel'in Ebû Said el-Hudri'den (ra.) rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyrulur:

“Duâ edene istediği şey ya bu dünyada verilir veya ahirete saklanır, yahut üzerinden istediği iyilik kadar bir kötülük giderilir.”

Allah, duâyı bulutların üzerine çıkarır ve semânın kapılarını açarak şöyle seslenir: **“İzzetime yemin ederim ki, bir müddet sonra da olsa, mutlaka sana yardım ederim.”**

Bediüzzaman Hazretleri de: “Eğer desen: 'Bir çok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki, âyet umumîdir.. her duaya cevap var ifade ediyor.' sualine şu harika cevabı verir:

“Cevap vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir. Meselâ: Hasta bir çocuk çağırır: 'Ya Hekim! Bana bak.' Hekim: 'Lebbeyk' der... 'Ne istersin?' cevab verir. Çocuk: 'Şu ilâcı ver bana.' der. Hekim ise; ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır, nâzır olduğu için, abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla

ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.”[17](#)

Başka bir eserinde ise bu hakikat şöyle ifade edilir:

“Dua-yı kavî-i ihtiyârînin makbuliyeti, iki cihettedir. Ya aynı matlubu ile makbul olur veyahut daha evlâsı verilir.”

“Meselâ: Birisi kendine bir erkek evlâd ister. Cenab-ı Hak, Hazret-i Meryem gibi bir kız evlâdını veriyor. '**Duası kabul olunmadı.**' denilmez. '**Daha evlâ bir surette kabul edildi.**' denilir. Hem bazan kendi dünyasının saadeti için dua eder. Duası âhiret için kabul olunur. "Duası reddedildi" denilmez, belki "Daha enfa' bir surette kabul edildi" denilir. Ve hâkeza... Madem Cenab-ı Hak Hakîm'dir; biz ondan isteriz, o da bize cevap verir. Fakat hikmetine göre bizimle muamele eder. Hasta, tabibin hikmetini ittiham etmemeli. Hasta bal ister; tabib-i hâzık, sıtması için sulfato verir. '**Tabib beni dinlemedi.**' denilmez. Belki âh ü fîzârını dinledi, işitti, cevap da verdi; maksudun iyisini yerine getirdi.”[18](#)

Kabule Karın Olan Dualar

Şunu da ifade edelim ki **annenin, babanın ve mazlumun** duası kabule karındır.

Peygamber Efendimiz (sav.) şöyle buyurmaktadır:

“Allah’ın rızası, babanın rızasında, gazabı da onun gazabındadır.”

“Ey Muaz! Mazlumun bedduâsına hedef olmaktan sakın. Çünkü onunla Allah Teâlâ’nın arasında, duâsını engelleyecek, bir perde yoktur.”

“Üç duâ vardır ki kabul edileceğine şüphe yoktur. Ana-babanın, misafirin ve zulme uğrayan mazlumun duâsı.”[19](#)

“Ana-babanın duası, ilahi hicaba ulaşır, duaları kabul olur.”[20](#)

“Kendinize, evladınıza ve malınıza beddua etmeyin! Duaların kabul olduğu bir saate rastlar da bedduanız kabul olur.”[21](#)

“Bir kimse, anasına, babasına, büyük annesine ve büyük babasına dua etmeyi terk edecek olursa, o kimsenin rızkı kesilir.”

“Üç kişinin duâsı geri çevrilmez: İftar edinceye kadar oruçlunun duâsı, adaletle hükmeden emirin duâsı ve zulme uğrayan mazlumun duâsı.”

“Nefsimi kudret elinde tutan Allah’a yemin ederim ki kul Allah’a duâ eder. Halbuki Allah o kula gazaplanmıştır. Onun için bu kuldun yüz çevirir. Fakat kul yine duâ eder, Allah yüz çevirir. Kul duâda ısrar eder, Allah yine yüz çevirir. Kul buna rağmen duâya devam ederse, Allah meleklerine şöyle emreder: *Kulum benden başkasına duâ etmekten kaçınmaktadır. Onun için duasını kabul edeceğim.*”

Başkalarına iyilik ve ihsanda bulunan, yoksulu doyuran ve onların ihtiyaçlarını gideren bir kişiye müminlerin yapmış oldukları dualar da reddolunmaz.

İnsan Her Zaman Hakkında Hayırlı Olacak Şeyi İstemeli

İnsanın arzuları ebede kadar uzanmış olduğundan, onun her arzu ettiği şeye nail olması mümkün değildir. Öncelikle şunu ifade edelim ki, kişi Cenab-ı Hak’tan her zaman hakkında hayırlı olanı istemelidir. Zira insan kendi hakkında neyin hayırlı, neyin de şer olacağını bilemez. Her şeyi hakkıyla bilen ancak Allah’tır. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“... Olabilir ki siz, bir şeyden hoşlanmazsınız; oysa ki o sizin için bir hayırdır. Yine olabilir ki, siz bir şeyi seversiniz, oysaki o sizin için bir kötülüktür. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”[22](#)

Evet, sırr-ı rububiyet, insanların sabır, sadakat, ihlas ve teslimiyetine, istidat ve kabiliyetine göre tecelli eder. Cenab-ı Hak her kulun sabır ve teslimiyetine göre muamele eder ve ona göre mükafatlandırır. Kimi insan Cenab-ı Hak’ın cemal sıfatı, kimisi de celal sıfatı altında terbiye olunur. Bazı kullar da hem celal, hem de celal sıfatlarının tecellisi altında terbiye olunurlar. Cenab-ı Hak’ın öyle muameleleri vardır ki, görünürde kahr ve şerdir, fakat hakikatte lütuf ve ikramdır. Bir arif-i billahın dediği gibi, “kahr-ı ilahi, kahr-ı mahz olamaz. O kahir altında nice lütuf ve kerem saklıdır.” Bizim hikmetini bilemediğimiz bir bela ve musibetin, eza ve cefanın altında "*kahharane fırtınaların hiddetli, ekşi simaları arkasında rahmetin ve hikmetin güler, güzel yüzleri* " vardır. Bu bakımdan kemal-i sabır ile tahammül etmek ve dua ve niyaz ile Cenab-ı Hak’a iltica etmek lazımdır.

Bir insan, kendi hakkında zenginliğin mi yoksa fakirliğin mi hayırlı olacağını bilemez. Cenab-ı Hak Eyüp (a.s) gibi sevdiği bir kulunu hastalıkla imtihan ettiği gibi, kimi insanı servet ile, kimini makam ile bazılarını da evlat ile imtihan eder. Israrla zenginlik isteyen ve Hz. Musa'nın (as.) yakın akrabası olan Karun'un elîm akıbeti bunun en çarpıcı bir misalidir. Karun, çok fakir biri idi. Her gün Hz. Musa'nın cemaatine katılırdı. Karun birkaç gün cemaate gelmeyince, Hz. Musa gidip sebebini sorar. Karun: *"Ya Musa benim giyecek tek bir elbisem var, hanımla sıra ile giyip ibadet ediyoruz. Allah'a dua etsen de bana servet verse."* deyince, Hz. Musa: **"Belki bu durum senin hakkında daha hayırlıdır, sabret."** der. Fakat Karun, Hz. Musa'yı her gördüğünde ısrarla zengin olması için dua etmesini ister. Hz. Musa (as.) onun ısrarları karşısında bir gün Cenab-ı Hakk'a niyazda bulunur ve nihayet Karun çok zengin olur. Malı ve mülkü ile meşgul olan Karun, artık cemaate gelmez olur ve ibadetten uzaklaşır. Cenab-ı Hak, Hz. Musa'ya Karun'dan zekât almasını emreder. **Hız. Musa, Karun'a malından dörtte bir zekât vermesini ister.** Karun malının dörtte birini ayırır, fakat ayırdığı malın çok olduğunu görünce, *"Ya Musa bu çok fazla"* der. Hz. Musa, onda bir vermesini söyler, onun da çok olduğunu ifade eder. Hz. Musa bu kez kırkta bir vermesini söyler, fakat o buna da razı olmaz ve *"Ben o serveti kendi ilmim ve gücümle kazandım."* diyecek kadar haddini tecavüz eder. Artık onun zenginliği onu azdırmış ve felaketine sebep olmuştur. Bu durum karşısında Celalli bir peygamber olan Hz. Musa Cenab-ı Hakk'a niyaz eder ve Karun ile beraber malı mülkü yerin dibine batar. Bu husus Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılmaktadır:

"Karun, Musa'nın kavminden idi de onlara karşı azgınlık etmişti. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki, anahtarlarını güçlü kuvvetli bir topluluk zor taşırdı. Kavmi ona demişti ki: 'Şımarma! Bil ki Allah şımarıkları sevmez. Allah'ın sana verdiğinden (O'nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu gözet, ama dünyadan da nasibini unutma! Allah'ın sana ihsan ettiği gibi, sen de (insanlara) iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuğu arzulama. Şüphesiz ki Allah, bozguncuları sevmez.' Karun ise: **'O (servet) bana ancak kendimdeki bilgi sayesinde verildi.'** demiştir. Bilmiyor muydu ki Allah, kendinden önceki nesillerden, ondan daha güçlü, ondan daha çok taraftarı olan kimseleri helak etmişti. Günahkarlardan günahları sorulmaz (Allah onların hepsini bilir). Derken Karun, ihtişam içinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını arzulayanlar, **'Keşke Karun'a verilen benzeri bizim de olsaydı. Hakikat şu ki o, çok büyük devlet sahibidir.'** dediler. Kendilerine ilim verilmiş olanlar ise, şöyle dediler: **'Yazıklar olsun size! İman edip iyi işler yapanlara göre Allah'ın mükafatı daha üstündür. Ona da ancak sabredenler kavuşabilir.'** Derken biz onu da, sarayını da yerin dibine geçirdik. Artık Allah'a karşı kendisine yardım edecek taraftarları olmadığı gibi, o, kendini savunup kurtarabilecek kimselerden de değildi. Daha dün onun yerinde olmayı isteyenler de: **'Demek ki Allah kullarından dilediğine rızkı çok da az da verir. Şayet Allah bize lütufta bulunmuş olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi. Demek ki**

inkârcılar iflah olmamış.' demeye başladılar. İşte ahiret yurdu! Biz onu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayan kimselere veririz. (En güzel) akıbet, takva sahiplerinindir.”[23](#)

Zengin olmak için ısrarla Hz. Peygamber’den dua isteyen ve büyük bir servete sahip olduktan sonra ise gözünü mal hırsı bürüyüp elim akıbeta duçar olan **Salebe** de bunun en ibretli bir misalidir.

Medine halkından olan Salebe ısrarla zengin olmak istiyor, hakkında hayırlı mı yoksa şer mi olacağını hiç düşünmüyordu. Bunun için de üç defa Peygamber Efendimiz’den (sav.) zengin olması için dua istemiş ve sonunda da; *“Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, beni zengin ederse fakirin hakkını fazlasıyla vereceğim, yoksullara yardım edeceğim. Yeter ki Rabbim istediğim zenginliği bana versin.”* demişti.

Efendimiz (sav.) ise her defasında ona; **“Ey Salebe! Şükrünü eda ettiğin az mal, şükrünü yapmadığın çok maldan hayırlıdır.”** diyerek ikazda bulunuyor, fakat Salebe'yi zengin olma sevdasından vazgeçirmek mümkün olmuyordu. Nihayet Peygamber Efendimiz (sav.): **“Ya Rabbi! Salebe'yi istediği mala kavuştur.”** diye niyazda bulundu.

Birkaç koyun alan Salebe'nin sürüsü kısa zamanda öylesine çoğaldı ki, mescitten çıkmadığı için kendisine ‘cami kuşu’ adı verilen Salebe, koyun sürüsünün peşinde koşmakta ve artık cumalara dahi gelmemekteydi. Allah Resulü (sav.) zaman zaman Salebe'yi soruyor: *“Çölde koyun sürüsünün peşinden ayrılmıyor.”* denince de; **“Yazık oldu Salebe'ye!”** diyerek üzüntüsünü izhar ediyordu.

Bu sıralarda zekâtla alâkalı âyet nazil oldu. Hz. Peygamber (sav.) zengin olanlara zekât toplayan memurları gönderdi. Salebe'yi çölde sürüsünün peşinde bulan zekât memurları, gelen ayetin emri olarak zenginlerin malının kırkta birini zekât olarak almaya geldiklerini söylediler. Salebe, vaktiyle vermiş olduğu sözü unutmuş olacak ki; *“Mal benim, çöllerde bu sıcaklarda dolaşp kazanan benim. Size ne oluyor ki benden haraç ister gibi koyunlarımın kırkta birini istiyorsunuz?”* dedi.

Salebe'nin bu söylediklerini duyan Rasulullah Efendimiz (sav.) gene: **“Yazık oldu Salebe'ye. Keşke o, zengin olmayı ısrarla istemeseydi de ‘Hakkımda hayırlısı ne ise onu ver ya Rab’ diyebilseydi.”** buyurdular. Bu olay üzerine şu ayet-i kerime nazil oldu:

“Allah’a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için, O da bu yaptıklarının sonucunu kıyamet gününe kadar yüreklerinde sürüp gidecek bir münafıklığa çevirdi.”[24](#)

Bu ayetin nazil olmasından sonra Salebe'nin bir yakını hemen onun yanına gitti ve zekâtını vermediği takdirde münafıklardan biri olarak damgalanacağı ikazını yaptı.. Akrabasının zorlaması sonunda zekâtını alıp Hz. Peygambere (sav.) getiren Salebe: *"Yoksulların hakkını getirdiğini"* söyleyince, Peygamber Efendimiz (sav.): **"Artık senin yardımını alamam Salebe!"** buyurarak onun zekatını kabul etmedi.

Bu hâl çok dehşetli ve ibret verici bir durumdu. Salebe'nin: *"Sizin yaptığınız haraç istemekten başka bir şey değildir."* sözü Allah Resulüne çok dokunmuştu. Peygamber Efendimizin ebedi âleme irtihallerinden sonra da Salebe, sırasıyla, Hz. Ebu Bekir (r.a.) Hz. Ömer ve Hz. Osman'a (r.a.) zekâtını kabul ettirmek için müracaat etmiş, ama hepsinden de; **"Rasulullah'ın kabul etmediğini biz nasıl kabul edebiliriz?"** cevabını almıştır.

Hz. Osman (r.a.) zamanında vefat eden Salebe son anlarını yaşadığı sırada kulaklarında Hz. Peygamber'in (sav.):

"Şükrünü yaptığın az mal, şükrünü yapamadığın çok maldan hayırlıdır. Salebe!"

ikazları yankılanıyordu, ama artık iş işten geçmişti. "*Cami kuşu*" diye bilinen Salebe'nin zenginliği onun felaketine sebep olmuş ve zekâtı kabul edilmeyen zengin olarak anılmasına sebep olmuştur.

Dua Nasıl ve Ne Zaman Yapılmalı

Bir mümin, bütün sebepleri hakkıyla yerine getirdikten sonra dua ve tevekkül etmeli ve neticeyi yalnız Allah'tan beklemelidir. Tarlasını sürüp tohum ekmeyen bir çiftçinin, dükkanını erkenden açmayan bir esnafın, doktorun tavsiyesine uymayan bir hastanın, ders çalışmayan bir öğrencinin ve namazını kılmayan bir Müslüman'ın sadece dua etmesi yeterli değildir. Bunları yerine getirmek fiili duadır, arkasından yapılan dua ise kavli duadır. Bediüzzaman Hazretlerinin de ifade ettiği gibi;

"esbabı dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek; esbaba teşebbüs ise, bir nevi dua-i fiilî telakki ederek; müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hak'tan istemek ve neticeleri ondan bilmek ve ona minnettar olmaktan ibarettir."[25](#)

Sebepleri yerine getirdikten sonra maksadına nail olan kişi, o sebeplerin gayet âciz olduğunu bilecek, kavuştuğu nimetleri, bütün sebepleri yaratan ve o sebeplerin eli

ile bütün insanlara hadsiz lütuf ve ihsanda bulunan Cenab-ı Hakk'tan bilecektir.

*"Nasıl bir çocuk, eli yetişmediği bir meramını, bir arzusunu elde etmek için, ya ağlar, ya ister. Yani ya fiilî, ya kavî lisan-ı acziyle bir dua eder. Maksuduna muvaffak olur. Öyle de: İnsan bütün zîhayat âlemi içinde nazik, nazenin, nazdar bir çocuk hükmündedir. Rahmanürrahîm'in dergâhında; ya za'f ve acziyle ağlamak veya fakr ve ihtiyacıyla dua etmek gerektir. Tâ ki, makasıdı ona müsahhar olsun veya teshirin şükrünü eda etsin. Yoksa bir sinekten vaveylâ eden ahmak ve haylaz bir çocuk gibi; **Ben kuvvetimle bu kabil-i teshir olmayan ve bin derece ondan kuvvetli olan acip şeyleri teshir ediyorum ve fikir ve tedbirimle kendime itaat ettiriyorum.**' deyip küfran-ı nimete sapmak, insaniyetin fitrat-ı asliyesine zıd olduğu gibi, şiddetli bir azaba kendini müstehak eder."*[26](#)

Bütün Azalar ile İbadet ve Dua

Evet, insanın vücudundan hiçbir eser yok iken, nasıl oldu da bir katre sudan halden hale, tavırdan tavra değişip tekamül ederek insan şeklini aldı? O bir damla su içinde ne et, ne kemik, ne göz, ne kulak, ne can, ne de akıl gibi zahirî ve batınî hiçbir aza ve duygu yok iken, o nasıl gören, işiten, konuşan ve düşünen bir varlık haline geldi.

Öyle ise insan, kendisine nasıl muntazam bir vücut verildiğini, hayrı ve şerri birbirinden ayıran, insanı doğru yola sevk eden, her şeyi tefekkür eden ilahî bir nur olan akla, şuur, vicdan, idrak ve muhabbet gibi manevî âlemlerin ve muhabbetin merkezi konumunda ve mekânı olmayan rabbanî bir duyguya, dünyayı temaşa eden bir göze, sesleri işiten kulağa nasıl malik olduğunu düşünüp, bunların Allah'ın inayeti, ihsanı ve keremi olduğunu idrak etmelidir. Yani insan, gözü ile bakacak, kulağı ile dinleyecek, dili ile tadacak ve akli ile tartacaktır. Bu hâl tekerrür ettikçe güneşin ziyası gibi, ruhlara kut ve fikirlere hayat ve kuvvet verir.

Evet dilin ziyneti zikir, kalbin ziyneti marifetullah ve muhabbetullah, aklın ziyneti Allah'ın azamet ve büyüklüğünü asarından (eserlerinden) tefekkürdür. Ne bahtiyar ve mutlu o insan ki, daima hakkı, hakikati ve asar-ı ilahiyeyi düşünen ve tefekkür eden bir akla, ibretle nazar ve temaşa eden bir göze, dikkatle ve hayretle dinleyen bir kulağa, marifet ve muhabbetle müheyya bir kalbe, ilhama mazhar bir ruha, berrak bir vicdana ve bahtiyar bir gönüle sahiptir. Bu hâl büyük bir lütuf ve ihsandır ve cennetlerin fevkindedir.

Böyle bir insan kendi mahiyetinin ulvîyetini hayretle tefekkür, yaratılışındaki hakikatleri ibretle ve dikkatle temaşa ederse, kendisine verilen nimetlerin bir Mün'im tarafından ihsan edildiğini düşünür ve idrak eder. "Sübhanallah" der ve O'na şükür ile mukabele eder ve böylece ahsen-i takvim derecesine çıkar.

Dua bir ubudiyet olduğu için, insan sadece sıkıntıya düştüğünde veya bazı musibetlere maruz kaldığında değil, her an Cenab-ı Hakk'a yalvarıp, O'na sığınmalıdır. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulmaktadır:

“Biz insana nimet verdiğimizde o, şükürden yüz çevirir, başını alır uzaklaşır. Fakat kendisine sıkıntı dokununca, yalvarmaya koyulur.”[27](#)

Başka bir ayette ise şöyle buyrulur:

“Ama insan, her ne zaman Rabbi onu sınavıp da ikramda bulunur, nimet verirse, ‘Rabbim bana ikram etti.’ der. Ama her ne zaman da sınavıp rızkını daraltırsa, o vakit de ‘Rabbim beni zillete düşürdü.’ der.”[28](#)

Diğer bir ayette ise şöyle buyrulur:

“İnsana bir sıkıntı dokunduğu zaman, gerek yan yatarken, gerek otururken, gerek dikilirken bize dua eder. Kendisinden sıkıntısını gideriverdik mi sanki kendisine dokunan o sıkıntı için bize hiç yalvarmamış gibi aldirmedan geçer gider. İşte o aşırı gidenlere yaptıkları şeyler böyle güzel gelir.”[29](#)

Bu tür davranışlarda bulunmak, kulluk sıfatı ile asla bağdaşmaz.

Cenab-ı Hak her şeyin meydana gelmesini bir takım sebeplere bağlı kılmıştır. Dua da bu sebeplerden biridir. Bunun içinde dua eden kimse, önce istiğfar ile manevî temizlenmeli, sonra makbul bir dua olan salâvat-ı şerifeyi duanın evvelinde ve ahirinde okumalı, mahviyet ve huşu içerisinde Cenab-ı Hakk'a iltica etmelidir.

İnsanların birbiri hakkında gıyaben dua etmeleri de çok önemlidir. Çünkü dua edenin ağzı, dua edilen kimse hakkında günahsızdır. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav.):

“Sizler birbirinize günahsız ağzla dua ediniz.” buyurunca, sahabelerden bazıları: *“Ya Resulallah hiç günahsız ağz olur mu?”* diye sordular. Bunun üzerine Allah Resulü (sav): **“Her müminin ağzı, diğer mümin hakkında günahsızdır.”** diye buyurdular.

Sonra Kur'an-ı Kerim'de zikredilen tesirli dualarla Cenab-ı Hakk'a yalvarmalı. Namazlardan sonra özellikle sabah namazından sonra, hususen secdede ve mübarek yerlerde dua edilmeli. Hususen Cuma günlerinde, üç aylarda ve meşhur gecelerde yapılan dualar kabule karın olur.

Duânın makbul olduğu vakitler hadis-i şeriflerde şöyle ifade buyrulur:

“Ezanla kamet arasında yapılan duâ reddolunmaz.”

“Kulun Rabb’ine en yakın olduğu hâl secde hâlidir. Öyleyse secdede duâyı çok yapınız.”

“Duâların en hayırlısı arefe günü yapılandır.”

“Beş gece vardır ki o gecelerde yapılan duâ geri çevrilmez: Receb’in ilk gecesi, Şaban’ın yarısı gecesi, Cuma gecesi, Ramazan Bayramı gecesi ve Kurban Bayramı gecesi.”

“En faziletli gününüz Cuma’dır. O günde bana bol bol salavât getiriniz. Çünkü sizin okuyacağınız salavât-ı şerifeler o gün bana arz edilir.”

“Her gece Rabb’imiz, gecenin son üçte birinde (seher vaktinde) dünya semâsına rahmetiyle tecelli eder ve kim bana duâ ederse icabet edeyim, kim benden bir şey isterse onu vereyim, kim bana istiğfarda bulunursa ona mağfirette bulunayım” buyurur.

“Gecenin sonunda yapılan duâ ile farz namazların sonunda yapılan duâ en makbul duâlardandır.”

Seher Vaktinde Dua

Cenab-ı Hakk’ın rahmetinin kulları üzerine sağnak sağnak yağdığı, İlahî feyizlerin tecelli ettiği seher vaktinde O’na yalvarmak, O’na sığınmak, bütün dert ve kederini O’na arz etmek, ve her şeyi O’ndan beklemek kulluğun gereği ve duanın en faziletlisidir. Hakiki aşk ile gark olan bir mü’min, o vakitte abdest alıp ubudiyetini ilan etmekle ebedi bir saadete kavuşur ve o vaktin letafetini zevk eder. Azamet-i subhaniyeyi temaşa eden ve O’nun vahdaniyetini ve kudretini müşahede eden hakiki tefekkür ve ibadet erbabı için, bundan daha büyük bir lezzet ve mazhariyet tasavvur edilemez.

“İşte ey âciz insan ve ey fakir beşer! Dua gibi hazine-i rahmetin anahtarı ve tükenmez bir kuvvetin medarı olan bir vesileyi elden bırakma, ona yapış, a'lâ-yı illiyyîn-i insaniyete çık. Bir sultan gibi bütün kâinatın dualarını, kendi duan içine al. Bir abd-i küllî ve bir vekil-i umumî gibi ‘iyyakenestein’ de. Kâinatın güzel bir takvimi ol” [30](#)

Yine Bediüzzaman Hazretleri başka bir eserinde gece ibadetinin ne kadar ehemmiyetli olduğunu şöyle ifade eder:

*"Gece vakti ise, hem kışı, hem kabri, hem âlem-i Berzahı ifham ile, ruh-u beşer rahmet-i Rahman'a ne derece muhtaç olduğunu insana hatırlatır. **Ve gecede teheccüd ise,** kabir gecesinde ve Berzah karanlığında ne kadar lüzumlu bir ışık olduğunu bildirir, ikaz eder ve bütün bu inkılabat içinde Cenab-ı Mün'im-i Hakikî'nin nihayetsiz nimetlerini ihtar ile ne derece hamd ü senaya müstehak olduğunu ilân eder."*[31](#)

Bediüzzaman Hazretleri; **"Firkatli ve Gurbetli Bir Esarete, Fecir Vaktinde Ağlayan Bir Kalbin Ağlayan Ağlamalarıdır."** diye ifade ettiği mısralarında da şöyle der.

*"Seherlerde eser bâd-ı tecelli,
Uyan ey gözlerim vakt-i seherde.
İnayet hah zidergâh-ı İlahî
Seherdir ehl-i zenbin tövbeğâhı
Uyan ey kalbim vakt-i fecirde
Bikün tövbe, bicû gufran zidergâh-ı İlahî."*[32](#)

Büyük âlim, mütefekkir ve meşhur Marifetname adlı eserin yazarı **Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri** de gece vakti ibadet ve tefekkür etmenin ehemmiyetini şöyle ifade etmektedir:

*"Ey dîde nedir uyku gel uyan gecelerde
Kevkeblerin et seyrini seyrân gecelerde."*

*"Bak, hey'et-i âlemde bu hikmetleri seyret
Bul Sâni'ini ol O'na hayran gecelerde."*

*"Çün gündüz olursun nice ağyâr ile gâfil
Ko gafleti, Dildâr'dan utan gecelerde."*

*"Gafletle uyumak ne revâ abd-i hakîre
Şefkatle nidâ eyleye Rahmân gecelerde."*

"Cümle geceyi uyuma Kayyûm'u seversen

Tâ hay olasin Hayy ile ey cân gecelerde."

*"Âşıklar uyumaz gece hem sen uyuma ki
Gönlün gözüne görüne Cânân gecelerde."*

*"Dil beyt-i Hudâ'dır, O'nu pâk eyle masivâdan
Kasrına nüzûl eyler O Sultân gecelerde."*

*"Az ye az uyu hayrete var fânî ol ondan
Bul cân-ı bekâ, ol O'na mihmân gecelerde."*

*"Allah için ol halka mukârin gece gündüz
Ey Hakkı! Nihân-ı aşk oduna yan gecelerde."*

Peygamber Efendimiz (sav.) duâ ederken bazen ellerini koltuk altları görünecek şekilde yukarı kaldırır, duâdan sonra ellerini yüzüne sürerdi. Hz. Peygamber'in (sav.) hamd, tekbir ve tesbih ifade eden sözleri, belli sayıda tekrar ettiği rivayet edilmektedir.

Abdullah b. Abbas, Hz. Peygamber'in (sav.) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

"Allah Teâlâ'dan, elinizin içini yukarı çevirerek isteyin. Elin üst kısmıyla istemeyin. Duânızı bitirdiğiniz zaman elinizi yüzünüze sürün."

Enes'den (r.a) rivâyet edildiğine göre; *"Peygamber Efendimiz (sav.) yağmur duâsı yapmış ve avuçlarının sırtı ile semâya işaret etmiştir."*

Bu hadis-i şerif, bir belânın giderilmesi için duâ edildiği zaman avuçlarının dışı semâya çevrilerek, bir arzunun vuku bulması istendiğinde de ellerin içi semâya çevrilerek el kaldırılacağına delildir.

Yine Hallab b. Es'Saib'in babasından rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyrulur:

"Peygamber Efendimiz (sav.) bir şey istediği zaman avuçlarının içini; bir şeyden sığındığı zaman ise avuçlarının dışını semaya çevirirdi." 33

Şunu da ifade edelim ki, insan arzu ve isteklerini, dert ve sıkıntılarını mahviyet ve zillet içinde Rabbine arz etmelidir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Rabbinize yalvara yalvara ve gizlice dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmez.”[34](#)

Demek ki, dua edileceği zaman sessiz bir şekilde, haddi aşmadan, bağırmadan edepli bir şekilde huşu ile mahcubiyet içerisinde ve içten bir yakarış ile Cenab-ı Hakk'ın rahmetini, lütfünü ve inayetini istemelidir. Allah, her kulun kalbinden geçeni bilir. Her hususta olduğu gibi duada da ölçülü olmak ve muhal olan şeyleri istememek lâzımdır.

Dua eden kimse maddî ve manevî bütün varlığıyla Zat-ı Akdese yönelmeli ve gönlü O'ndan gayrisi ile meşgul olmamalıdır ki, yapılan o duadan maksat hasıl olsun. Nitekim Hz. Peygamber (sav.):

“Biliniz ki Allah-ü Teâla kendisinden gafil olan kalbin duasını kabul etmez.”[35](#)

buyurarak bu hakikati ifade etmiştir.

Namaz ile Dua

Şunu da ifade edelim ki, duanın en faziletlisi ve en makbulü namazlarda, namazlardan sonra ve özellikle de secdede yapılandır. Bütün peygamberler eza ve cefaya uğradıklarında ve sıkıntıya düştüklerinde namazla Allah'a sığınmışlar ve O'nun dergahına namaz ile iltica etmişlerdir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Bir de sabırla, namazla yardım isteyin. Şüphesiz bu, (Allah'a) saygılı olanlardan başkasına ağır gelir.”[36](#)

Evet ibadetin en ulvisi, en mukaddesi ve en mükemmeli namazdır. Dua da esas olarak namazda yapılır. Zira Allah'a karşı şükürün en mükemmel şekli ve O'nu ta'zim ve tesbih etmenin en güzel yolu namazdır. Namaz, bir çok ibadeti içine alan ulvî bir ibadettir. Allah'ın rızasına mazhar eden en tesirli ve en güzel vasıta namazdır. Hayatını namaz, tesbih, zikir, dua ve diğer ulvi ibadetlerle geçiren bir insan huzur ve

saadet içerisinde yaşar.

Namazda hem hizmet hem kurbiyet hem de vuslat vardır. Allah'ın bu kudsi davetine icabet etmek hizmettir. Ruh, kalp ve bütün duygularla Allah'a teveccüh etmek, kurbiyettir. Kulun, namaz vasıtasıyla Allah'ın huzuruna kabul edilmesi ve O'nun ile ali bir sohbet etme şerefine mazhar olması da vuslattır. Bir hadisi kudside Cenab-ı Hak şöyle buyurur:

“Bir kulum beni tazim ederse, ben de onu tazim ederim. Beni tazimin en güzel yolu da namazdır.”

Bediüzzaman Hazretleri de namazın ehemmiyetini şöyle ifade eder:

“Namazın mânâsı Cenab-ı Hakk'ı tesbih ve ta'zim ve şükürdür.”[37](#)

Allah'ın mü'minlere imandan sonra en büyük ihsanı, ikramı ve hediyesi namazdır.

“Hem namazda; ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır.”[38](#)

Yine Bedüzzaman Hazretleri namazın ne kadar mühim bir ibadet olduğunu şöyle ifade eder:

“Nasıl ki insan, şu âlem-i kebirin bir misal-i musaggarıdır ve Fatiha-i Şerife, şu Kur'an-ı Azîmüşşan'ın bir timsal-i münevveridir. Namaz dahi bütün ibâdâtın enva'ını şamil bir fihriste-i nuraniyedir ve bütün esnaf-ı mahlukatın elvan-ı ibadetlerine işaret eden bir harita-i kudsiyedir.”[39](#)

Namaz içinde insana huzur veren öyle büyük bir sır vardır ki, tarif edilmez. Cenab-ı Hak kullarını günde beş defa kendi manevi huzuruna davet ederek onlarla, adeta, sohbet ediyor, onların manevi derecelerini arttırıyor ve huzuru ile onları şereflendiriyor. Çünkü namaz insanın, *“Mahz-ı rahmet olarak Zât-ı Celîl-i Zülcemâl ve Mâbud-i Cemîl-i Zülcelâl'in huzuruna kabûlü”*[40](#) dür. Bunun içindir ki Peygamber Efendimiz (sav.)

“Namaz müminin miracıdır.”

“Namaz dinin direğidir.”

“Namaz cennetin anahtarıdır.”

buyurarak, namazın ne kadar büyük bir ibadet olduğunu ifade etmiştir.

Bir mümin için, Allah’a muhatap olmaktan, O’nun huzuru ile müşerref olmaktan ve O’nunla ulvî bir sohbette bulunmaktan daha büyük bir huzur, izzet ve şeref düşünülebilir mi? Cenab-ı Hak insanları namaza davet ederek âdeta kullarına şöyle diyor: *“Ey mümin kullarım! Ben sizinle sohbet etmeyi çok seviyorum, siz benimle sohbet etmek istemiyor musunuz? Maddi ve manevi, dünyevi ve uhrevi bütün ihtiyaçlarınızın hazinesi bendedir. Ama ben bunlardan müstağniyim, siz isteyim ben vereyim. Zira Ben verme makamındayım, siz ise alma makamındasınız. Ben vermeği çok seviyorum, siz almak istemiyor musunuz?”* Bunun içindir ki, Peygamber Efendimiz (sav.):

"Allah'ın fazlından isteyin, zira Allah istenmesini sever." buyurmuşlardır.

Cenab-ı Hakk’ın en büyük eseri ve bütün mahlukat içerisinde en çok sevdiği eseri insandır. Allah (c.c) insandan daha büyük, daha şerefli, daha itibarlı, daha sevgili ve daha üstün bir mahluk yaratmamış ve onu cinlerden ve meleklerden üstün kılmıştır.

Bunun içindir ki, Cenab-ı Hak, kelâm sıfatını tecelli ettirmek için, insanı kendisine muhatap olarak seçip onunla sohbet etmektedir. Cenab-ı Hak insanla sohbet etmeyi çok sevdiği için müminlere beş vakit namazı emretmiştir ki, namaz vasıtasıyla günde en az beş defa onlarla konuşsun. Bundan da namazın ne kadar ehemmiyetli bir ibadet olduğu anlaşılmaktadır. Yani Cenab-ı Hak kullarına âdeta şöyle hitap ediyor: *“Ey kullarım! Sizler günde en az beş defa benimle sohbet etmeye mecbursunuz. Ama benim dergâhım her an açıktır, istediğiniz zaman dergâhıma gelebilirsiniz.”* Bunun için insan, nfile ibadetler, dua, zikir ve Kur’an okumakla da Cenab-ı Hak ile mükâleme şerefine her an ve her yerde nail olabilir.

Rahmet-i İlahiye Sonsuzdur

Faraza bir valinin oğlu aynı günde babasını birkaç defa ziyarete gitse, o valinin canı sıkılır ve sonunda çocuğunu huzurundan kovar. Ama Cenab-ı Hak hiçbir kulunu huzurundan kovmuyor, bilakis kullarının huzuruna çıkmalarından, kendisine dua ve niyazda bulunmalarından memnun oluyor.

Hem meselâ; bir insan, güneş küsü, “Bundan böyle sen bu evden içeri girmeyeceksin.” diyerek kalın bir perde ile pencereleri kapatsa ve bir zaman sonra perdeyi hafif aralasa güneş hemen o camdan içeri girecektir. İşte Cenab-ı Hakk’ın rahmeti, şefkati ve merhameti güneş gibidir, yeter ki onun kulları, gaflet perdesini kaldırıp ve gönül penceresini açarak O’nun dergahına yönelsinler.

Suveyd oğlu Haris, Abdullah’ın (r.a) Resul-i Ekrem’den (sav) şöyle işittiğini rivayet etmiştir:

“Allah’ın mü'min kulunun tövbesine ne derece sevindiğini (size şöyle tasvir edeyim): Bir adam tehlikeli ıssız bir çölde yiyeceği ve içeceği üzerinde yüklü devesinin yanında uyur, uyandığında devesinin kaybolduğunu görür, kızgın çölde devesini arayarak dolaşır. Susuzluktan baygın hale gelip, hayatından ümidini keserek başını kolunun üzerine koyup, ölüm uykusuna yatar. Uyanıp gözünü açtığında azığı ve içecek suyu üzerinde olan devesini yanı başında görür. İşte bu adam ne derece sevinirse, Allah da mü'min kulunun tövbesine (tövbe edip O’nun dergâhına yönelen kulundan) bundan daha çok sevinir. Tövbesini kabul eder, günahlarını bağışlar.”[41](#)

Peygamber Efendimiz (sav.) bu temsili anlattıktan sonra şöyle buyurdular:

“Bir kulunun günah işledikten sonra tövbe ederek hatasından dönmesi karşısında Rabbinizin hoşnutluğu, sizden birinizin ıssız çölde devesini kaybedip tekrar bulduğu andaki sevincinden daha fazladır.”

Bediüzzaman Hazretleri de bu hakikati şöyle ifade etmektedir:

“İşte bunun içindir ki, Cenab-ı Hakk’ın 'Gafur', 'Rahîm' gibi iki ismi, tecelli-i a'zamları ehl-i imana teveccüh ediyor. Ve Kur'an-ı Hakîm'de Peygamberlere en mühim ihsanı, mağfiret olduğunu gösteriyor ve onları, istiğfar etmeye davet ediyor. بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ kelime-i kudsiyesini her sure başında tekrar ile ve her mübarek işlerde zikrine emretmesiyle, kâinatı ihata eden rahmet-i vasiyasını melce ve tahassüngâh gösteriyor...”[42](#)

Kalplere sürür ve neşe veren bir durum da şudur ki, kıyamete kadar gelecek bütün müminler birbirlerinin dualarından hissedardırlar. Hususen her namazda okunan; **رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ** "Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, anamı-babamı ve bütün inananları bağışla"⁴³ duasına mazhar olmaktadır. Başta Peygamber Efendimiz (sav.) olmak üzere, diğer peygamberlerin, sahabe-i kiram hazretlerinin, bütün mürşitlerin, evliyaların ve bu kadar müminin yapmış oldukları bu duanın Cenab-ı Hak tarafından kabul edilmemesi mümkün müdür ? Bugüne kadar gelmiş ve kıyamete kadar da gelecek sayısız müminlerin duasına mazhar olmak ne büyük bir kazanç ve büyük bir bahtiyarlıktır. Zira bir mümin vefat ettikten sonra da kıyamete kadar gelecek bütün müminlerin duasından hissedar olacaktır. Bir mümin için bundan daha büyük bir mazhariyeti olabilir mi ?

Ayrıca arştaki melekler de müminler için dua etmektedirler. Bu husus Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir:

"Arşı taşıyanlar ve onun etrafındakiler, Rablerinin hamdiyle tesbih ederler ve O'na inanırlar. İman etmişler için de şöyle bağışlanma dilerler: 'Ey Rabbimiz! Rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O, tövbe edip senin yoluna uyanları bağışla, onları cehennem azabından koru. Ey Rabbimiz! Hem onları, hem onların atalarından, zevcelerinden ve zürriyetlerinden iyi olanları kendilerine vaat buyurduğun Adn cennetlerine koy. Şüphesiz çok güçlü, hüküm ve hikmet sahibi olan sensin.'"⁴⁴

Kur'an'da Zikredilen ve Peygamberlerin Yaptığı Dualar ile Dua Etmek

Kullarına karşı son derece şefkat ve merhamet eden Cenab-ı Hak onları çok sevdiği ve onları affetmek istediği için, kullarının kendisine nasıl dua edeceğini, kendisine nasıl iltica edileceğini peygamberlerin lisanından onlara da öğretmiştir. Yani, "Ey kullarım benden şöyle isteyin. Benim kapımı şöyle dövün ve Bana şöyle iltica ve niyazda bulunun." Bu ne büyük bir lütuf, ne büyük bir kerem, ne büyük bir ihsandır ve ne büyük bir mazhariyettir. Kur'ân-ı Kerim'de duâ ile ilgili iki yüz kadar âyet vardır ve yüzden fazla âyette peygamberlerin yapmış oldukları duâlar zikredilmiştir. Bunlardan numune olarak bazılarını zikrelelim:

Kardeşleri tarafından kuyuya atılan, köle olarak satılıp Mısır Azizinin sarayında Züleyha'nın fitnesini ile dehşetli ve en çetin bir imtihana tabi tutulan Hz. Yusuf (a.s) şöyle dedi:

"Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni davet ettikleri şeyden daha sevimidir. Eğer sen, bu kadınların tuzaklarını benden uzak tutmazsan, ben onların tuzağına düşerim ve cahillik edenlerden olurum."[45](#)

Yusuf Aleyhisselâm daha sonra Cenab-ı Hakk'a şöyle niyaz ve ilticada bulunur:

وَمَا أَبْرَأُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمْتَنِي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Ben yine de nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis şiddetle kötülüğü emreder. Ancak Rabbimin rahmetiyle yargıladığı müstesna. Muhakkak ki, Rabbim bağışlayıcı ve merhametlidir."[46](#)

Hz. Yusuf'un (as.) başka bir duası:

قَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

"Ey gökleri ve yeri yoktan var eden Rabbim! Benim velim sensin, benim canımı Müslüman olarak al ve beni salih kulların arasına kat!"[47](#)

Hz Yakup Aleyhisselâm başına gelen bela ve musibetlerden dolayı şöyle dua etmiştir:

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَخُزْنِي إِلَى اللَّهِ

"Ben derdimi de üzüntümü de ancak Allah'a şikayet ederim." [48](#) diye dua etmiştir.

Çok sayıda evlada ve mala malik bir peygamber olan Eyüp (a.s), önce mallarının telef olması, sonra çocuklarının vefat etmesi ve daha sonra da hastalığa yakalanıp uzun bir zaman onunla mücadele etmişti. Başından bu kadar elim hadiseler geçen çeşitli eza ve cefalara ve dayanılmaz hastalıklara duçar olan Hz. Eyüp (a.s) Cenab-ı Hakk'a şöyle niyaz ve ilticada bulunmuştur:

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

"Başıma bir bela geldi, (sana sığındım), sen merhametlilerin en merhametlisin, diye Rabbine nida etti." [49](#)

Hz. Eyub'un (a.s) duasının kabul edildiği ise başka ayetlerde şöyle ifade edilir:

“Kulumuz Eyyub’u da an. Bir zaman o, Rabbine şöyle nida etmişti: **'Meşakkat ve acı ile bana şeytan dokundu.'** (Biz ona): **'Ayağını yere vur! İşte sana yıkanılacak ve içilecek soğuk bir su.'** dedik. Ve ona, bütün ailesini ve beraberlerinde bir mislini daha tarafımızdan bir rahmet olarak bahsettik ki, akıl sahipleri için bir ibret olsun.”[50](#)

Eyüp (a.s) Cenab-ı Hakk'ın inayetiyle şifa bulup sıhhatine kavuşunca ümmeti tekrar etrafında toplanmaya başladılar. Bir gün bir sohbet esnasında ümmetinden bazı kimseler ona; "Ya Eyüp şimdi yeryüzünde senden daha bahtiyar bir kimse yoktur. Bu kadar sıkıntıların ve hastalığın ardından sıhhatine ve eski saltanatına kavuştun." dediler. Bunun üzerine. Eyüp (a.s) onlara şu ibretli cevabı verdi: O hastalıklı zamanımda her seher vakti Cenab-ı Hak tarafından: "Ya Eyüp nasılsın? diye bir nida gelirdi. Ben o hastalıktan kurtulduktan sonra artık o ses kesildi. O sesi ve o büyük iltifatı kaybettim. Bu bakımdan benim aldığım, verdiğimin yerini tutmuyor."

Bediüzzaman Hazretleri Eyüp (a.s)'ın kıssasını ve alınması gereken dersi şöyle ifade eder:

*"Pek çok yara, bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azîm mükâfatını düşünerek kemal-i sabırla tahammül edip kalmış. Sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar, kalbine ve diline iliştigi zaman, zikir ve marifet-i İlahiyenin mahalleri olan kalb ve lisanına iliştikleri için, o vazife-i ubudiyete hâlel gelir düşüncesiyle kendi istirahati için değil, belki ubudiyet-i İlahiye için demiş: **'Ya Rab! Zarar bana dokundu, lisanen zikrime ve kalben ubudiyetime hâlel veriyor.'** diye münacat edip, Cenab-ı Hak o hâlis ve safı, garazsız, lillah için o münacatı gayet hârika bir surette kabul etmiş. Kemal-i afiyetini ihsan edip enva'-ı merhametine mazhar eylemiş."*[51](#)

Hiz. İbrahim (as.) şöyle dua etmiştir:

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْجِئِي بِالصَّالِحِينَ وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ وَاجْعَلْنِي مِنْ
وَرَثَةِ جَدَّةِ النَّعِيمِ وَاعْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِحِينَ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُمْتَعُونَ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ
وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ وَأَزَلِّعْتَ الْجَنَّةَ لِلْمُتَّقِينَ

“Ya Rab! Bana hikmet (hüküm) ver ve beni iyiler (zümresin)e kat. Sonra geleceklerde içinde beni doğrulukla anılanlardan eyle! Ve beni naîm (nimeti bol) cennetin varislerinden eyle! Babamı da bağışla, çünkü o yanlış gidenlerdendir. (İnsanların) diriltilecekleri gün, beni mahcup etme. O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar! Ancak Allah'a temiz bir kalple gelenler o

günde (kurtuluşa erer).(O gün) Cennet muttakilere yaklaştırılmıştır.”[52](#)

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِيَعْلَى الْكَبِيرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ
يَوْمَ يَفُومُ الْحِسَابُ

“İhtiyarlık halimde bana İsmail’i ve İshak’ı lütfeden Allah'a hamd olsun. Şüphesiz ki Rabbim duamı çok iyi işitir. Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazını dosdoğru kılanlardan eyle! Ey Rabbimiz! duamı kabul et! Ey Rabbimiz! Herkesin hesaba çekileceği günde beni, ana-babamı ve müminleri bağışla!”[53](#)

Bir çok hikmete binaen Cennetten çıkarılan Hz. Adem (as.) ile Hz. Havva annemiz de Cenab-ı Hakk’a şöyle iltica etmişlerdir:

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Dediler ki: Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik, eğer bizi bağışlamaz ve bize rahmetinle muamele etmezsen muhakkak ziyana uğrayacaklardan oluruz!”[54](#)

Denize atılması ve bir balığın kendisini yutmasından sonra, Hz. Yunus (a.s) balığın karnında iken şu dua ile Cenab-ı Hakk’a iltica etmiştir:

وَدَا التُّونَ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَعْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

“Zünnun’u (balık sahibi Yunus’u) da hatırla. Hani o, öfkelenerek gitmişti de, bizim kendisini hiçbir zaman sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Fakat sonunda karanlıklar içinde: 'Senden başka ilâh yoktur, sen münezzehsin, Şüphesiz ben haksızlık edenlerden oldum.' diye seslenmişti.”[55](#)

Cenab-ı Hakk’ın Kur’an-ı Kerim’de peygamberlerin başına gelen hadiseleri, onların dua ve niyazlarını zikretmesi, müminlerin o hadiselerden ders almaları ve onları kendilerine rehber edinmeleri hikmetine mebnidir.

Nitekim Bediüzzaman Hazretleri Hz. Yunus’un vaziyetini ve alınması gereken dersi şöyle nazara verir:

"Hazret-i Yunus İbn-i Metta Alâ Nebiyyina ve Aleyhissalâtü Vesselâm'ın münacatı, en azîm bir münacattır ve en mühim bir vesile-i icabe-i duadır. Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın kissa-i meşhuresinin hülâsası: Denize atılmış, büyük bir balık onu yutmuş. Deniz fırtınalı ve gece dağdağalı ve karanlık ve her taraftan ümid kesik bir vaziyette münacatı, ona sür'aten vasıta-i necat olmuştur. Şu münacatın sırr-ı azımı şudur ki: O vaziyette esbab bilküllüye

sukut etti. Çünkü o halde ona necat verecek öyle bir zât lâzım ki; hükmü hem balığa, hem denize, hem geceye, hem cev-v-i semaya geçebilsin. Çünkü onun aleyhinde "gece, deniz ve hut" ittifak etmişler. Bu üçünü birden emrine müsahhar eden bir zât onu sahil-i selâmete çıkarabilir. Eğer bütün halk onun hizmetkârı ve yardımcısı olsa idiler, yine beş para faideleri olmazdı. Demek esbabın tesiri yok. Müsebbib-ül Esbab'dan başka bir melce' olamadığını aynelyakîn gördüğünden, sırr-ı ehadiyet, nur-u tevhid içinde inkişaf ettiği için şu münacat birdenbire geceyi, denizi ve hutu müsahhar etmiştir. O nur-u tevhid ile hutun karnını bir taht-el bahr gemisi hükmüne getirip ve zelzeleli dağ-vari emvac dehşeti içinde; denizi, o nur-u tevhid ile emniyetli bir sahra, bir meydan-ı cevelan ve tenezzühgâhı olarak o nur ile sema yüzünü bulutlardan süpürüp, Kamer'i bir lâmba gibi başı üstünde bulundurdu. Her taraftan onu tehdid ve tazyik eden o mahlukat, her cihette ona dostluk yüzünü gösterdiler. Tâ sahil-i selâmete çıktı, şecere-i yaktın altında o lütf-u Rabbaniyi müşahede etti."[56](#)

Hiz. Yunus'un (as.) vaziyeti ve duasının kabul edilmesi başka bir surede ise şöyle nazara verilir:

"Şüphesiz Yunus da gönderilen peygamberlerdendir. Hani o bir zaman dolu bir gemiye kaçmıştı. (Oradakilerle) kur'a çekmiş de kaydırılanlardan (yenilenlerden) olmuştu. Derken (denize atılmış ve) kendisini balık yutmuştu. (Kendi nefsinin) kınıyordu.- Eğer çok tespih edenlerden olmasaydı, yeniden dirilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı. Biz onu hasta bir halde bir alana çıkardık."[57](#)

"Eğer çok tespih edenlerden olmasaydı, yeniden dirilecekleri güne kadar (kıyamete kadar) onun karnında kalırdı."

Bu ayet zikrin, tespihin, duanın ve niyazın ne kadar ehemmiyetli olduğunu ifade etmektedir. Evet Allah'ı anmanın en güzel bir yolu zikirdir. Zikrin belli bir zamanı ve mekânı yoktur. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

"Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. Ve 'Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, Sen yücesin, bizi ateşin azabından koru.' derler."[58](#)

Zikir yani Allah'ı anma ve O'nu hatırlama Cenab-ı Hakk'ın bir emridir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin (anın.)”[59](#)

Başka bir ayette ise şöyle buyrulmaktadır:

“O halde beni zikredin, ben de sizi zikredeyim (anayım.) ”[60](#)

Bir hadis-i kudsîde de şöyle buyrulur:

“Ben kulumun zannı üzereyim. Beni andığı zaman, Ben onunla beraberim. Beni kendi nefsinde anarsa, Ben de onu kendi nefsimde anarım. Eğer Ben'i bir topluluk içinde anarsa, Ben de o topluluktan daha hayırlı bir topluluk içinde anarım. Bana bir karış yaklaşırsa, Ben ona bir adım yaklaşıyorum. Bana bir adım yaklaşırsa, Ben bir kulaç yaklaşıyorum. Bana yürüyerek gelirse, Ben koşarak giderim.”

Allah'ı anmaktan ve O'nun tarafından anılmaktan daha büyük bir şeref ve izzet olabilir mi? Allah'ın zikrine mazhar olmak ne büyük iltifat ve şereftir. Allah'ı anmaktan ve O'nun tarafından anılmaktan daha büyük bir şeref ve izzet olabilir mi? Allah'ın zikrine mazhar olmak ne büyük iltifat ve şereftir.

Hiz. Musa'nın (as.) duası:

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلِلْ عُقْدَةَ مَنِّسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي وَاجْعَلْ لِي
وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي هَارُونَ أَخِي اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي

“Musa dedi ki: Ey Rabbim! Benim göğsüme genişlik ver. İşimi kolaylaştır. Dilimden düğümü çöz. Ki, sözümü iyi anlasınlar. Bir de bana ailemden bir vezir ver. Kardeşim Harun'u(ver)onunla arkamı kuvvetlendir.” [61](#)

Yine Kur'an'da zikredilen başka ayetlerden de bir kaçını numune olarak zikrederim:

إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَغضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

“Ancak sana ederiz kulluğu, ibadeti ve ancak senden dileriz yardımı, inayeti. (Ya Rab!). Hidayet eyle bizi doğru yola. O kendilerine nimet verdiği mutlu kimselerin yoluna; o gazaba uğramışların ve o sapmışların

yoluna değil.”[62](#)

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَأَرْثَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ
الرَّحِيمُ

Ey”

bizim Rabbimiz, hem bizim ikimizi yalnız senin için boyun eğen Müslümanlar kıl, hem de soyumuzdan yalnız senin için boyun eğen Müslüman bir ümmet meydana getir ve bize ibadetimizin yollarını göster, tövbemize rahmetle bakıver. Hiç şüphesiz Tevvâb sensin, Rahîm sensin.”[63](#)

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Rabbimiz

Bize dünyada bir güzellik ve ahirette de bir güzellik ver ve ateş azabından koru!”[64](#)

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّا أَمَّا قَاعُ غَيْرُ لَنَا دُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Ey Rabbimiz! Biz inandık, iman getirdik, artık bizim suçlarımızı bağışla ve bizi ateş azabından koru!”[65](#)

رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

“Ey Rabbimiz! Bize ihsan ettiğin hidayetden sonra kalplerimizi haktan saptırma, bize kendi katından rahmet ihsan eyle! Şüphesiz ki, Sen bol ihsan sahibisin.”[66](#)

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ

آمِنُوا بِرَبِّكُمْ قَامَنَا رَبَّنَا قَاعُ غَيْرُ لَنَا دُنُوبَنَا وَتَوَقَّأْنَا مَعَ الْأَبْرَارِ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

“Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, Sen yücesin, bizi ateşin azabından koru.” derler.

Rabbimiz! Sen kimi cehennem ateşine sokarsan onu rezil etmişindir. Zalimlerin hiç yardımcıları yoktur. Rabbimiz! Biz, 'Rabbimize iman edin' diye imana çağıran bir davetçi işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, bizleri sana ermiş kullarınla beraber yanına al. Rabbimiz! bize peygamberlerine vaad ettiğini ver, kıyamet günü bizi rezil etme. Muhakkak sen verdiğin sözden dönmezsin.”

[67](#)

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

“ Ey Rabbimiz, eğer unuttuk ya da yanıldıysak bizi tutup sorguya çekme! Ey Rabbimiz, bize bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme! Ey Rabbimiz, bize gücümüzün yetmeyeceği yükü de yükleme! Bağışla bizi, mağfiret et bizi, rahmet et bize! Sensin bizim Mevlamız, kâfir kavimlere karşı yardım et bize.”[68](#)

Hz. Peygamber’in (sav.) Duası

Allah’ı en çok anlayan- anlatan, seven- sevdiren, O’ndan korkan- korkutan ve taktir edip tazim, tekbir, tespih, dua ve zikreden zât, Hazret-i Muhammed (s.a.v)’dir.

Resulullah Efendimiz her an huzurunda idi ve daima huzur ateşi ile yanıyordu. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) ara sıra Hz. Aişe validemizin dizine vurarak şöyle derdi: “Susma ya Aişe konuş, yanıyorum.”

Her güzel ahlâkta olduğu gibi, dua ve niyazda da en ileri olan Hazret-i Peygamber’dir. (sav.) ve bu noktada da onun eşi ve dengi yoktur. Zira o, daha dünyaya geldiği dakikada "ümmetî ümmetî" (ümmetim, ümmetim) dediği gibi, hayatı boyunca da hep ümmetini düşünmüş, onların dünyevî ve uhrevî saadetlerini temin için gayret göstermiştir. Hem mahşerde herkes "*nefsî nefsi*" diyeceği zaman, yine O, "*ümmetî ümmetî*" diyerek, ümmetini cehennem ateşinden kurtulmaları için Cenâb-ı Hakk’a yalvaracak ve böylece onlara olan şefkat ve merhametini en ileri derecede gösterecektir. Hz. Peygamber’in (s.a.v) ümmetine karşı ne derece şefkat ve merhametli olduğu bir ayette şöyle ifade edilir:

“Size kendi içinizden gayet izzetli bir peygamber geldi. Zahmete uğramanız ona ağır gelir. (Kalbi) üstünüze titriyor. O, müminlere karşı pek şefkatli ve merhametlidir.”[69](#)

Hz. Sa’d anlatıyor: “ Mekke’den Medine’ye gidiyorduk. Zürâre denilen yere geldiğimizde Allah Resulü (sav.) devesinden indi ve ellerini kaldırarak dua etti, sonra secdeye kapandı uzun uzun dua etti. Tekrar başını kaldırdı ellerini açıp dua etti ve tekrar secdeye kapandı. Tekrar doğruldu ellerini açıp huşu içinde dua etti ve yine anlını secdeye koydu. Daha sonra secdeden kalkan Hz. Peygamber (sav.) sahabelerine şöyle dedi:

“Ümmetimin bağışlanması için Allah’a niyazda bulundum. Duamın bir kısmı kabul edildi, bunun için şükür secdesi yaptım ve daha fazla niyazda bulundum. Allah onu da kabul buyurdu, ben de tekrar şükür

secdesine kapandım.”

Cebrail (a.s) Şaban ayının on üçüncü gecesi peygamberimize gelerek geceyi ibadetle geçirmesini söyledi. Cebrail (a.s) tan yeri ağarırken tekrar gelerek şöyle dedi: *“Ya Rasulallah, ümmetinin üçte biri sana bağışlandı.”* Peygamber Efendimiz (sav.) **“Acaba üçte ikisinin durumu ne olacak?”** diye üzüldü ve ağladı. On dördüncü gece Cebrail (as) yine geldi. Peygamberimize geceyi ibadetle geçirmesini söyledi. Tan yeri ağarırken tekrar geldi. *“Ya Rasulallah, ümmetinin üçte ikisi sana bağışlandı.”* dedi. Peygamberimiz **“Acaba üçte birinin durumu ne olacak?”** diye gene üzüldü ve ağladı. On beşinci gece Cebrail (as) yine geldi. Peygamberimize geceyi yine ibadetle geçirmesini söyledi. Tan yeri ağarırken yine geldi ve şu müjdeyi cerdi: *“Müjde ya Rasulallah, ümmetinin kalan üçte bir kısmı da bağışlandı. Başını kaldır ve gökyüzüne bak.”* dedi. Peygamberimiz tüm kapıların açıldığını yedi kapıda yedi meleğin dua ettiğini rükû, secde, zikir, dua ve iyilik edenlerin dualarının kabul olması için gözyaşı döktüklerini gördü. Allah-u Teala: **“Habibim benden ne istersin?”** **“Ya Rabbi, ümmetimin günahlarının af olmasını isterim.”** buyurdu. Allah-u Teala: **“Bak şu ummana ortasında bir ağaç, ağacın dalında bir kuş, kuşun gagasında birazcık toprak. O toprak ummana düşse bir şey olur mu? Benim rahmetimin yanında ümmetinin günahları o kadardır.”** buyurdu.

İşte Cenab-ı Hakk'ın kullarına olan nihayetsiz rahmeti. İşte Hz. Peygamber'in ümmetine olan eşsiz şefkat ve merhameti.

Evet, mahşer günü Celâl-i İlâhî bütün haşmeti ile tecelli ettiği zaman, günahkârlar şaşkın bir vaziyette sağa sola koşuşarak bir kurtuluş yolu ararken, mahlukatın en şerefli, en sevgilisi, en hayırlısı, kulların en salih, mütefekkirlerin gıdası, hakkı arayanların rehberi, abitlerin umudu, aşıkların maşuku, sadıkların dostu, günahkârların şefii, zavallıların ve acizlerin hamisi, enbiyanın serdarı ve Rahmetenlil-âlemîn olan Resûl-i Ekrem Efendimiz (s.a.v) elinde livanü'l-hamd sancağı ve başında şefaatacı olarak bütün peygamberlerin imamı olacak ve günahkâr müminler için mağfiret ve niyazda bulunup onlara şefaata edecektir.

Livânü'l-hamd; hiç bir peygamberde bulunmayan, sadece Hz. Peygamber'e mahsus olan ve kıyamet günü Hz. Adem'den (a.s) kıyamete kadar gelecek bütün mü'minlerin altında toplanacağı hamd sancağıdır.

Bunun içindir ki, ezan okunduktan sonra şu duanın yapılması büyük bir sevap olduğu gibi, Hz. Peygamber'in (sav.) şefaatine mazhar olmaya da bir vesiledir. Peygamber Efendimiz (sav.):

“Herhangi bir kimse bu duayı okursa kıyamet gününde şefâatim ona lâyük olur.” [70](#)

buyurarak bu duanın ehemmiyetini vurgulamıştır.

“Allahumme Rebbe hazihi'd-da'veti't-tamme. Vesselatil kâimeti ati Muhammedenil vesilete vel fazilete ved-dereceter-refiate. vebashu makamen Mahmudenillezi veadteh. İnneke lâ tuhlifu'l-mîâd”

“Ey şu tam da'vetin ve vakti gelen namazın sahibi olan Rabbim! Muhammed aleyhisselâma şefâat vesîlesini ve üstünlüğünü ver. Ve onu kendisine va'd ettiğin makam-ı mahmûd'a ulaştır.”

“Allah'ım! Efendimiz Hz. Muhammed'e ve onun âline salât et ki, (o salât) ile bizi bütün korkulardan ve âfetlerden koru, onunla bütün ihtiyaçlarımızı gider, bizi bütün günahlardan temizle, bizi katında en yüce derecelere çıkar, hayatta ve ölümden sonra bütün hayırlar adına en ileri hedeflere bizi ulaştır. Ey duâlara icabet eden, bizim duâmızı da kabul et! Hamd, Âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.”

Cenab-ı Hak, Cebrail'i (a.s) Hazreti peygambere gönderir ve ona şöyle demesini emreder: *“Eğer o ölmek istemiyorsa, ona kıyamet kopuncaya kadar ömür vereyim, Medine'nin dağlarını kaldırıp bağ ve bostana çevireyim.”* Cebrail'i dinleyen Allah Resulü şöyle buyurdular: **“Ben bunların hiçbirini istemiyorum. Sadece ümmetimin cehennemden azat edilmesini istiyorum. Tek bir ümmetimin bile oraya girmesine gönlüm razı olmaz.”**

Bediüzzaman Hazretleri Hz. Peygamber'in dua ve niyazı hakkında şöyle buyurur:

“O zât (A.S.M.), öyle bir şeriat ve bir İslâmiyet ve bir ubudiyet ve bir dua ve bir davet ve bir iman ile meydana çıkmış ki, onların ne misli var ve ne de olur. Ve onlardan daha mükemmel ne bulunmuş ve ne de bulunur.

...Hem binler dua ve münacatlarından Cevşen-ül Kebir ile, öyle bir marifet-i Rabbaniye ile, öyle bir derecede Rabbini tavsif ediyor ki; o zamandan beri gelen ehl-i marifet ve ehl-i velayet, telahuk-u efkâr ile beraber, ne o mertebeye marifete ve ne de o derece-i tavsife yetişememeleri gösteriyor ki, duada dahi onun misli yoktur. Risale-i Münacat'ın başında, Cevşen-ül Kebir'in doksan dokuz fıkrasından bir fıkrasının kısacık bir mealinin beyan edildiği yere bakan adam, Cevşen'in dahi misli yoktur diyecek.”[71](#)

Başka bir eserinde ise şöyle buyurur:

"İşte şu zât, şu mevcudat Hâlıkının vahdaniyetinin hakkaniyeti derecesinde hak bir bürhan-ı nâtik, bir delil-i sadık olduğu gibi; haşrin ve saadet-i ebediyenin dahi bir bürhan-ı katı, bir delil-i satıdır. Belki nasilki o zât; hidayetiyle saadet-i ebediyenin sebab-i husulü ve vesile-i vusulüdür. Öyle de; duasıyla, niyazıyla o saadetin sebab-i vücudu ve vesile-i icadıdır. Haşir mes'elesinde geçen şu sırrı, makam münasebetiyle tekrar ederiz:"

"İşte bak: O zât öyle bir salât-ı kübrada dua ediyor ki: Güya şu cezire, belki Arz, onun azametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder. Bak, hem öyle bir cemaat-ı uzmada niyaz ediyor ki: Güya benî-Âdem'in zaman-ı Âdem'den asrımıza, kıyamete kadar bütün nuranî kâmil insanlar, ona ittiba ile iktida edip duasına âmîn diyorlar. Hem bak, öyle bir hacet-i âmme için dua ediyor ki: Değil ehl-i arz, belki ehl-i semavat, belki bütün mevcudat, niyazına "Evet yâ Rabbenâ ver, biz dahi istiyoruz" deyip iştirak ediyorlar. Hem öyle fakirane, öyle hazînane, öyle mahubane, öyle müştakane, öyle tazarrukârane niyaz ediyor ki; bütün kâinatı ağlattırıyor, duasına iştirak ettiriyor."

"Bak! Hem öyle bir maksad, öyle bir gaye için dua ediyor ki: İnsanı ve âlemi, belki bütün mahlukatı esfel-i safilînden, sukuttan, kıymetsizlikten, faydasızlıktan a'lâ-yı illiyîne, yani kıymete, bekaya, ulvî vazifeye çıkarıyor."

"Bak! Hem öyle yüksek bir fizar-ı istimdâdkârane ve öyle tatlı bir niyaz-ı istirhamkârane ile istiyor, yalvarıyor ki: Güya bütün mevcudata ve semavata ve arşa işittirip, vecde getirip duasına '**Âmîn Allahümme âmîn**' dedirtiyor. Bak! Hem öyle Semi', Kerim bir Kadîr'den, öyle Basîr, Rahîm bir Alîm'den hacetini istiyor ki: Bilmüşahede en hafî bir zîhayatın en hafî bir hacetini, bir niyazını görür, işitir, kabul eder, merhamet eder. Çünkü istediğini, -velev lisan-ı hal ile olsun- verir ve öyle bir suret-i hakîmane, basîrane, rahîmanede verir ki, şüphe bırakmaz bu terbiye ve tedbir öyle bir Semi' ve Basîr ve öyle bir Kerim ve Rahîm'e hastır."[72](#)

Böyle bir zatın şefaatine mazhar olmak için ona daima salât u selam okumalı ve sünnet-i seniyyesine ittiba edilmelidir. Bir ayette mealen şöyle buyrulur:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

"Muhakkak ki Allah ve melekleri Peygambere hep salat ederler. Ey iman edenler! Siz de O'na salat edin ve tam bir içtenlikle selam verin."[73](#)

Allah'ım! Hz. Muhammed'e (sav.) yer ve göğü dolduracak kadar ve parıldayan şimşeklerle birlikte bulutlardan akan sağanaklar gibi salât eyle!

Allah'ım Efendimiz Hz. Muhammed'e ve O'nun âline; gece ile gündüzün birbirini izlediği, sabah ile akşamın birbirini takip ettiği, gece ve gündüz art arda gelip durduğu ve iki kardeş yıldızın (kutup yıldızı ve arkadaşı) karşılıklı doğdukları müddetçe salât eyle! Onun ve ehl-i beytinin ruhlarına tahiyeye ve selâmlarımızı ulaştır! Haşır ve karar gününe kadar ona ve ehl-i beytine merhamet ve bereket ihsan eyle ve çok çok selâm eyle! Allah'ım! Bu salât ü selâmların her birerleri ile bizleri bağışla! Bize merhamet et ve bize lütufta bulun!

Allah'ım! Nurların denizi, esrarın madeni, inâyetinin kaynağı, hidâyetinin güneşi, memleketinin en fazla isteneni, huzurundakilerin imamı, mahlukâtının en hayırlısı, mahlukâtının sana en sevimlisi, kulun, habîbin, resûlün ve kendisiyle nebîlere ve resûllere son verdiği ümmî Nebî Efendimiz Hz. Muhammed ve sâir enbiyâ ile resûllerine onun âli ve bütün ashabına, melâike-i mukarrabîn, semâvât ve arzdeki salih kullarına salât eyle, âmin! Allah'ın rızâsı onların ve bizim hepimizin üzerine olsun. Hamd Âlemlerim Rabbi olan Allah'a mahsustur.[74](#)

"O Zât-ı Ahmediye (A.S.M.) ubudiyeti cihetiyle -halktan Hakk'a teveccühü hasebiyle- rahmet manasındaki salâtı ister. Risaleti cihetiyle -Hak'tan halka elçiliği haysiyetiyle- selâm ister. Nasıl ki cin ve ins adedince selâma lâyük ve cin ve ins adedince umumî tecdid-i biatı takdim ediyoruz. Öyle de, semavat ehli adedince, hazine-i rahmetten her birinin namına bir salâta lâyıktır. Çünkü getirdiği nur ile her bir şeyin kemali görünür ve her bir mevcudun kıymeti tezahür eder ve her bir mahlukun vazife-i Rabbaniyesi müşahede olunur ve her bir masnu'daki makasıd-ı İlahiye tecelli eder. Onun için her bir şey, lisan-ı hal ile olduğu gibi, lisan-ı kali de olsaydı, "Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resulallah" diyecekleri kat'î." [75](#) dir.

Son olarak şunu da ifade edelim ki, bütün gayeleri, marifetullah, muhabbetullah ve amel-i salih ile Allah'ın rızasına mazhariyet olan başta Peygamber Efendimiz olmak üzere bütün peygamberler, evliyalar, asfiyalar, mürşitler müceddidler ve kâmil müminler, insanlara karşı son derece şefkatli ve merhametli davranmış, onların

ebedi saadete kavuşmaları için şefkat ve merhametle dua etmişlerdir. İşte bunlardan biri olan Hz. Ebu Bekir'in (r.a) şu dua ve ilticası bunun açık bir delilidir. "Ya Rabbi vücudumu öyle büyüt ki, Cehennemde hiç kimseye (müminlerden) yer kalmasın."

Üstad Bediüzzaman Hazretleri de şöyle buyurmaktadır:

"Bu hizmete, yani ehl-i imanı dalalet-i mutlakadan kurtarmağa -lüzum olsa- dünyevî hayat gibi, uhrevî hayatımı da feda etmek bir saadet bilirim; binler dostlarım ve kardeşlerimin Cennet'e girmeleri için Cehennem'i kabul ederim." [76](#)

Diğer bir eserinde de şöyle buyurmuştur;

"Milletimizin imanını selâmette görürsem, Cehennem'in alevleri içinde yanmağa razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül gülistan olur." [77](#)

Bu hâl, onların ve onlar gibi kâmil müminlerin ne derece bir şefkat taşıdıklarını ve ne kadar büyük bir himmet ve gayret sahibi olduklarının açık bir delilidir.

Peygamber Efendimiz'in (sav.) sürekli olarak okuduğu dualardan birkaç numuneyi dikkatinize sunmak istiyorum:

"Rabbim! Bu günde (bu gecede) ve bundan sonraki günde (e gecede) olan hayırları Senden diler, bu gündeki (bu gecede ve benden sonraki) günde (ve bundan sonraki gecede) vuku bulacak şerlerden Sana sığınırım. Rabbim! Tembellikten ve ihtiyarlığın kötü hallerinden Sana sığınırım Rabbim (cehennem ateşindeki bir azaptan, kabirde vuku bulacak herhangi bir azaptan Sana sığınırım Allah'ım Ey gökleri ve yeri yaratan gözükken ve gözükmeyen her şeyi bilen (gayb ve şahâdet alemi bilen) her şeyin Rabbi ve sahibi olan Allah'ım! Şahâdet ederim ki, Senden başka ilâh yoktur. Nefsimin ve şeytanın şerrinden, onun ağından, nefsim bir kötülük yüklemekten veya bir Müslüman'a kötülük dokundurmadan Sana sığınırım."

"Allah'ım! Ayıplarımı ört ve beni korkularımdan emin kıl. Allah'ım! Önümden arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden (gelecek tehlikelerden) beni koru ve ayağımın altından derderst edilmekten de Sen'in azametine sığınırım. Rab olarak Allah'tan din olarak İslâm'dan, rasûl ve nebî olarak Muhammed (s.a.v) den râzı olduk."

Allah'ım! Benden veya Sen'in yaratıklarından her hangi birinde olan bir nimet Sen'dendir. Ortaklığın yoktur. Hamd Sana mahsûs, şükür de sana hastır. Allah'ım! Bedenime afiyet ver, Allah'ım! Kulağıma afiyet ver, Allah'ım! Gözüme afiyet ver, Senden başka ilah yoktur. Allah'ım! Küfürden, fakirlikten sana sığınırım. Allah'ım! Kabir azabından Sana sığınırım, Sen'den başka ilah yoktur.”

“Allah'ım! Kederden, hüzünden Sana sığınırım. Acizlikten ve tembellikten Sana sığınırım. Korkaklıktan ve cimrilikten Sana sığınırım ve ayrıca borcun galebe çalmasından (fazla borçtan) Sana sığınırım. İnsanların bana zorla bir şey yaptırmasından ve bana galip gelmelerinden de Sana sığınırım. Buyur Allah'ım! Emrine geldim. Bütün hayırlar Sen'in elindedir; Sen'den gelir ve yine Sana döner.”

“Allah'ım! Günahlarımı bağışla, bana merhamet et, bana afiyet ver, beni en doğru olan yola ilet, beni rızıklandır. Beni iyileştir, beni müdafaa et, ihtiyacımı yerine getir, beni yücelt, şerefimi artır, şüphesiz ki ben, Sen'in hayır namına indirdiğin her şeye muhtâcım.”

“Allah'ım! Benim hesabımı kolay kıl. Allah'ım! Bildiğim ve bilmediğim tüm hayırları Sen'den istiyorum. Allah'ım! Sen'in salih kullarının istediği hayırdan ben de istiyorum. Ve Salih kullarının Sana sığındığı şeylerden ben de Sana sığınıyorum. Rabbimiz! Bize dünyada güzellik ver, ahirette de güzellik ver ve bizi cehennem azabından koru. Rabbimiz! Biz muhakkak ki, Sana inandık günahlarımızı bağışla ve bizi cehennem azabından koru. Rabbimiz! Bize peygamberlerine va'd ettiğini ver ve Kıyâmet günü bizi rezil etme. Şüphesiz sen sözünden caymazsın.”

“Allah'ım' Rahmetini umuyorum, bir göz yumup açıncaya kadar beni nefsimde terk etme, Bütün halimi, durumumu ve işlerimi düzelt, Sen'den başka ilah yoktur. Ey zatiyle daima dipdiri ve yarattıklarını koruyup yöneten Allah'ım! Sen'in rahmetinle yardım diliyorum.”

“Allah'ım! Faydasız ilimden, korkmayan kalpten, kabul edilmeyen duadan, doymayan nefisten Sana sığınırım. Bu dört şeyden tekrar tekrar Sana sığınırım. Allah'ım! Yüzüstü geri dönmemizden veya dinimizden dönmekten Sana sığınırız. Allah'ım! Kötü günden ve kötü geceden, kötü saatten, kötü dosttan ve devamlı oturduğumuz evlerdeki kötü komşudan Sana sığınırım.”

“Allah'ım! Beni inancımda sabit kıl, terazideki sevaplarımı ağırlıklı kıl, imânımı tahkik derecesine ulaştır ve derecemi de yükselt, namazımı kabul et, hatalarımı bağışla. Senden cennetin yüksek makamlarını istiyorum. Allah'ım! Senden hayır yollarını açacak

şeyleri ve hayırlı sonuçlar doğuracak şeyleri ve bunların tümünü, başı ve sonu görülen görülmeyen hayırları ve cennetin yüce makamlarını istiyorum.”

“Allah’ım! Ansızın gelen ölümden, yılan sokmasından, yırtıcı hayvandan, yangından, suda boğulmaktan, yıkılan bir şeyin altında kalmaktan ve bozguna uğramış kaçan bir topluluktan öldürülmekten sana sığınırım.”[78](#)

“Ya Rabbi! Sen kelâmımı işitip meramımı bilirsin. Gizli ve aşikârımı bilirsin. Zira benim emellerimden hiç birisi Sen’den gizli değildir. Ben Sana ihtiyacı olan bir fakirim. Sen’den yardım talep ederim. Ücret isterim, korkarım, umarım ve Sana karşı günahlarımı itiraf ederek boyun bükerim. Miskinlerin Sen’den istediği gibi, ben de isterim. Günahkârların Sen’in rahmetine koştuğu gibi ben de koşarım. Muztar, korkucunun duası gibi ben de dua ederim. Öyle muztar ki, boynunu sana doğru eğmiş, gözlerinden yaşlar akıtmış, Sen’in hafvından cismini zelil etmiş ve burnunu yerlere sürtmüş. Allah’ım Sen beni şaki kılma! Allah’ım bana rauf ve rahim ol. Ey kendinden istenilenlerin en hayırlısı! Ey itaat edilenlerin en hayırlısı!”[79](#)

Esmâ-i Hüsnâ ile Dua Etmek

Allah’ın güzel isimleri olan Esmâ-i Hüsnâ ile niyazda bulunmak duaların kabulüne vesiledir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Oysa en güzel isimler Allah’ındır. Bundan dolayı Allah’a onlarla dua edin.”[80](#)

Bir mümin dualarını Cenab’ı Hak’kın güzel ve kutsî isimleri ile süslemeli, onlarla niyazda bulunmalıdır. Cenab-ı Hakk’ın birçok mukaddes ismi vardır ki, bunlardan doksan dokuzu Tirmizî’nin rivayet ettiği bir hadis-i şerifte beyan olunmuştur.

Peygamber Efendimiz de şöyle buyurmuştur: **“Duâlarınızda Ya ze’l-celâli ve’l-ikram demeye dikkatlice devam edin.”** Yine Rasulullah Efendimiz (sav.) bir adamın; "Ya ze’l celâli ve’l ikram" (ey yüceliğin ve ikramın sahibi Allah’ım) diye duâ ettiğini işitince şöyle buyurmuştur: **“Haydi iste, duâna icabet edildi.”**

Ebu Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: Rasulullah Efendimiz (sav.) bir işe fazla önem

verdiği zaman gözlerini gökyüzüne çevirir **“Subhânallâhi'l âzîm”** derdi. Duâda ısrar ettiği zaman da **“Ya hayyu ya kayyum”** derdi.

İmam-ı Â'zam Hazretlerinin dilinden düşürmediği rivayet edilen meşhur tesbih duası:

"Subhâne'l-ebediyyi'l-ebed. Subhâne'l-vâhidi'l-ehad. Subhâne'l-ferdi's-samed. Subhâne râfi's-semâi bi-gayri amed. Subhâne men beseta'l-arda alâ mâin cemed. Subhâne men haleka'l-halka fe-ahsâhüm aded. Subhâne men kaseme'l-erzâka ve lem yense ehad. Subhânellezi lem yettehiz sâhibeten, vela veleden. Subhânellezi lem yelid ve lem yûled ve lem yeküllehû küfüven ehad. Subhâne men yerânî ve ya'rifü mekânî ve yezukunî velâ yensânî... "

"Ebed ve ebedî olan Allah'ı tesbih ederim. Bir ve tek olan Allah'ı tesbih ederim. Tek ve her şey kendisine muhtaç olan Allah'ı tesbih ederim. Semayı direksiz yükselten Allah'ı tesbih ederim. Yeryüzünü donmuş su üzerine yayan Allah'ı tesbih ederim. Mahlukatı yaratan ve onları çeşitlendiren Allah'ı tesbih ederim. Rızkı taksim eden, hiçbir canlıyı unutmayan Allah'ı tesbih ederim. Eş ve çocuk edinmeyen Allah'ı tesbih ederim. Doğurmamış, doğrulmamış ve hiçbir şey de kendisine denk olmayan Allah'ı tesbih ederim. Beni gören, yerimi bilen, beni rızıklandıran ve beni unutmayan Allah'ı tesbih ederim."

Veysel Karani'nin Münacatı

"Evet bütün mevcudat, güya lisan-ı hal ile, Veysel Karanî gibi şöyle münacat ederler; derler ki:

'Yâ İlahenâ! Rabbimiz sensin! Çünkü biz abdim. Nefsimizin terbiyesinden âciziz. Demek bizi terbiye eden sensin!.. Hem sensin Hâlık! Çünkü biz mahlukuz, yapıyoruz. Hem Rezzak sensin! Çünkü biz rızka muhtacız, elimiz yetişmiyor. Demek bizi yapan ve rızkımızı veren sensin. Hem sensin Mâlik! Çünkü biz memluküz. Bizden başkası bizde tasarruf ediyor. Demek mâlikimiz sensin. Hem sen Aziz'sin, izzet ve azamet sahibisin! Biz zilletimize bakıyoruz, üstümüzde bir izzet cilveleri var. Demek senin izzetinin âyinesiyiz. Hem sensin Ganiyy-i Mutlak! Çünkü biz fakiriz. Fakrımızın eline yetişmediği bir gına veriliyor. Demek gani sensin, veren sensin. Hem sen Hayy-ı Bâki'sin! Çünkü biz ölüyoruz. Ölmemizde ve dirilmemizde, bir daimî hayat verici cilvesini görüyoruz. Hem sen Bâki'sin! Çünkü biz, fena ve zevalimizde senin devam ve bekanı görüyoruz. Hem cevab veren, atıyye veren sensin! Çünkü biz umum mevcudat, kalî ve hâlî dillerimizle daimî bağırp istiyoruz, niyaz edip yalvarıyoruz. Arzularımız yerlerine geliyor, maksudlarımız veriliyor.

Demek bize cevap veren sensin. Ve hâkeza...'

"Bütün mevcudatın, küllî ve cüz'î her birisi birer Veysel Karanî gibi, bir münacat-ı maneviye suretinde bir âyinedarlıkları var. Acz ve fakr ve kusurlarıyla, kudret ve kemal-i İlahîyi ilân ediyorlar."[81](#)

Hz. Ali'nin (r.a) Münâcatı

"Ey sâhib-i cûd ve hamidim! Ey yegâne Ma'bûdum ve sacidim! Müteâlsin, ibadından istediğini sonsuz lütuflara mazhar edersin, dilediğini de hüsrana duçar eylersin. Hâlık'ım ve ilticagâhım sensin. Sıkıntı, kolaylık, darlık ve genişlik halinde de sana münâcat eder, sana sığınır, sana yalvarır ve Sen'den istimdat ederim. İlahî! Gerçi günahım büyüktür, fakat Sen'in affın ve merhametin ondan daha büyük değil midir? Beni dûçâr-ı ziyan edecek veya dergâhından kovacak edecek olursan, kimden ümitvar olabilirim? Kim benim şefim olur? Ya Rab! Hakikat-ı hâlîmi biliyorsun; görüyorsun. Derece-i fakrımı biliyorsun. Münâcat- nihânımı işitiyorsun. Beni Sen'den kat'ı recâ (umudunu kesenlerden) edenlerden eyleme! Rahmetinle kalbimden muhabbetini eksik etme ve ziyadeleştire. Huzurunda en zelil ve biçareyim, beni azabından azat etmez misin? Eğer bana azap etmek istersen et, bin yıl azap görsem ve cehennemde olsam da gene de Sen'in merhametinden asla umudumu kesmem. Mal ve evlad ü ayalın fayda ve umut vermeyeceği günde Sen'in affına mazhar olanlardan eyle! Rehberim Sen olursan hiçbir zaman darda kalmam. Sen bana yol göstermezsen, ebediyen hidayete eremem. Affın erbab-ı haseneye mahsus olursa, eshab-ı seyyiatın Gufrânı kim olacak. (Onlara kim yardım edip, affedecek.) Ümmetin muttakilerinden olamadığımdan dolayı mütezellilim (zillet içindeyim). Bu bakımdan affın eteğine herkesten ziyade haşyet içinde sarılıyorum. Ya İlahî! Tekrar ediyorum ki, günahım azimdir, lakin senin affın elbette ondan daha büyüktür. Günahlarımı hatırladıkça gözümde yaşlar akmakta, fakat lütfün genişliğini düşündükçe kalbim teselli bulmaktadır. Senin şanına yakışan benim gibi bir günahkârı mazhar-ı gufran eylemek değil midir? En büyük korkum şu ki, beni kapından tard edecek olursun (dergahından kovarsan) ben ne yaparım, kimin kapısına giderim. Yarabbi! Son nefesime kadar Sen'in muhabbetimle yaşamaya kasem etmiş olan şu kulun, şu karanlık gecede nidalar ve dualar ile huzur-u izzetinden af diliyor."

"Ey Mürşid-i Rûsul! Resûl-i Hâşimî hakkı için Sen'i daima takdis eden ebrar-ı ümmet hürmetine beni Muhammedî olarak haşreyle! Beni onun şefaatinde mahrum eyleme!"

Bediüzzaman Hazretlerinin bir münâcatı:

"Ey Rabb-i Rahîmim ve ey Hâlık-ı Kerimim! Benim sû'-i ihtiyarımla ömrüm ve gençliğim zayi' olup gitti. Ve o ömür ve gençliğin meyvelerinden elimde kalan, elem verici günahlar, zillet verici elemeler, dalalet verici vesveseler kalmıştır. Ve bu ağır yük ve hastalıklı kalb ve hacaletli yüzümle kabre yakınlaşıyorum. Bilmüşahede göre göre gayet sür'atle, sağa ve sola inhiraf etmeyerek, ihtiyarsız bir tarzda, vefat eden ahbab ve akran ve akaribim gibi kabir kapısına yanaşıyorum. O kabir, bu dâr-ı fâniden firak-ı ebedî ile ebed-ül âbâd yolunda kurulmuş, açılmış evvelki menzil ve birinci kapıdır. Ve bu bağlandığım ve meftun olduğum şu dâr-ı dünya da, kat'î bir yakîn ile anladım ki; hêliktir gider ve fânidir ölür. Ve bilmüşahede içindeki mevcudat dahi, birbiri arkasından kafile kafile göçüp gider, kaybolur. Hususan benim gibi nefs-i emmareyi taşıyanlara şu dünya çok gaddardır, mekkârdır. Bir lezzet verse, bin elem takar çektirir. Bir üzüm yedirse, yüz tokat vurur."

"Ey Rabb-i Rahîmim ve ey Hâlık-ı Kerimim! 'Her gelecek yakındır' sırrıyla ben şimdiden görüyorum ki: Yakın bir zamanda ben kefenimi giydim, tabutumla bindim, dostlarımla veda eyledim. Kabrime teveccüh edip giderken, senin dergâh-ı rahmetinde, cenazemin lisan-ı haliyle, ruhumun lisan-ı kaliyle bağırarak derim: El-Aman el-Aman! Yâ Hannan! Yâ Mennan! Beni günahlarımın hacaletinden kurtar! İşte kabrimin başına ulaştım, boynuma kefenimi takıp kabrimin başında uzanan cismimin üzerine durdum. Başımı dergâh-ı rahmetine kaldırıp bütün kuvvetimle feryad edip nida ediyorum: El-Aman el-Aman! Yâ Hannan! Yâ Mennan! Beni günahlarımın ağır yüklerinden halas eyle! İşte kabrime girdim, kefenime sarıldım. Teşyi'ciler beni bırakıp gittiler. Senin afv ü rahmetini intizar ediyorum. Ve bilmüşahede gördüm ki: Senden başka melce' ve mence' yok. Günahların çirkin yüzünden ve masiyetin vahşi şeklinden ve o mekânın darlığından bütün kuvvetimle nida edip diyorum: El-Aman, el-Aman! Yâ Rahman! Yâ Hannan! Yâ Mennan! Yâ Deyyan! Beni çirkin günahlarımın arkadaşlıklarından kurtar, yerimi genişlettir. İlahî! Senin rahmetin melceimdir ve Rahmeten lil-Âlemîn olan Habib'in senin rahmetine yetişmek için vesilemdir. Senden şekva değil, belki nefsimi ve halimi sana şekva ediyorum. Ey Hâlık-ı Kerimim ve ey Rabb-i Rahîmim! Senin Said ismindeki mahlukun ve masnuun ve abdin hem âsi, hem âciz, hem gafil, hem cahil, hem alîl, hem zelil, hem müsi', hem müsinn, hem şakî, hem seyyidinden kaçmış bir köle olduğu halde, kırk sene sonra nedamet edip senin dergâhına avdet etmek istiyor. Senin rahmetine iltica ediyor. Hadsiz günah ve hatiatlarını itiraf ediyor. Evham ve türlü türlü illetlerle mübtela olmuş. Sana tazarru' ve niyaz eder. Eğer kemal-i rahmetinle onu kabul etsen, mağfiret edip rahmet etsen; zâten o senin şânındır. Çünkü Erhamürrâhimînsin. Eğer kabul etmezsen, senin kapından başka hangi kapıya gideyim? Hangi kapı var? Senden başka Rab yok ki, dergâhına gidilsin. Senden başka hak Mabud yoktur ki, ona iltica edilsin!.."82

Cenab-ı Hakk'ın isimleri ile duâ etmenin en güzel bir vesilesi de **Cevşen-ü'l kebirdir**. Bu harika duâda Cenab-ı Hakk'ın bin ismi ile iltica, niyaz ve dua vardır. Ehl-i Beyt vasıtasıyla nakledilen bu çok kıymetli duâ hakkında merhum şeyh Abbas Kummî'nin Mefâtiḥ-ü Cinan adlı eserinde şöyle denilir: Beled-ül Emin ve Misbâḥ-ı Kef'emi'nin nakline göre bu duâyı Hz. Seyyid-us Sâcidin İmam Zeynelabidin (a.s) babalarından, onlar da Resul-i Ekrem'den (s.a.v) nakletmişlerdir. Resul-i Ekrem (s.a.v) Uhud savaşında vücudunu rahatsız eden ağır bir zırh giymişti. O sırada Cebrâil (a.s) gelip şöyle dedi: **“Ey Muhammed Rabb'inin sana selamı var. O zırhını çıkarıp bu duayı okumanı buyuruyor. Bu duâ senin ve ümmetin için güven vesilesidir.”**

Rivâyetin sonunda İmam Hüseyin'in (a.s) şöyle buyurduğu nakledilmiştir: **“Babam Emir-ül Mü'minin Hz. Ali (r.a.) bana bu duayı hıfz etmemi, kefenine yazmamı, onu âileme öğretmemi ve onları duayı okumaya teşvik etmemi vasiyet etti.”**

Bediüzzaman Hazretleri de Cevşenü'l-Kebîr'in ehemmiyetini şöyle ifade eder:

“Binbir esma-i İlahiyeye sarihan ve işareten bakan ve bir cihette Kur'an'dan çıkan bir hârika münacat olan ve marifetullahta terakki eden bütün âriflerin münacatlarının fevkinde bulunan ve bir gazvede "Zırhı çıkar, onun yerine bu Cevşen'i oku" diye Cebrail vahiy getiren "Cevşen-ül Kebir" münacatı içindeki hakikatlar ve tam tamına Rabbine karşı tavsifler, Muhammed'in (A.S.M.) risaletine ve hakkaniyetine şehadet ettiği gibi...”[83](#)

“Öyle de: Çok esmaya mazhar ve çok vazifelerle mükellef ve çok düşmanlara mübtela olan insan, münacatında, istiazesinde çok isimleri zikreder. Nasilki nev-i insanın medar-ı fahri ve elhak en hakikî insan-ı kâmil olan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, Cevşen-ül Kebir namındaki münacatında binbir ismiyle dua ediyor; ateşten istiaze ediyor.”[84](#)

“Kur'andan ve münacat-ı Nebeviye olan Cevşen-ül Kebir'den aldığım bu dersimi, bir ibadet-i tefekkürîye olarak, Rabb-ı Rahîmimin dergâhına arz etmekte kusur etmişsem, kusurumun afvı için Kur'anı ve Cevşen-ül Kebir'i şefaathı ederek rahmetinden afvımı niyaz ediyorum.”[85](#)

“Hem binler dua ve münacatlarından Cevşen-ül Kebir ile, öyle bir marifet-i Rabbaniye ile, öyle bir derecede Rabbini tavsif ediyor ki; o zamandan beri gelen ehl-i marifet ve ehl-i velayet, telahuk-u efkâr ile beraber, ne o mertebeye marifete ve ne de o derece-i tavsife yetişememeleri gösteriyor ki, duada dahi onun misli yoktur. Risale-i Münacat'ın başında, Cevşen-ül Kebir'in doksan dokuz fıkrasından bir fıkrasının kısacık bir mealinin beyan edildiği yere bakan adam, Cevşen'in dahi misli yoktur diyecek.”[86](#)

Şunu da ifade edelim ki, bütün ibadetler Allah için yapılır. Bu bakımdan, mümin diğer ibadet ve dualar gibi, çok kıymetli bir duâ olan Cevşen'ül kebîri de dünyevi bir maksat için değil, Allah'ın rızasına mazhar olmak için okunmalıdır. Aksi halde o büyük sevaptan mahrum kalır.

Bediüzzaman Hazretleri bu hususu şöyle ifade eder:

“Ubudiyet, emr-i İlahîye ve rıza-yı İlahîye bakar. Ubudiyetin dâîsi emr-i İlahî ve neticesi rıza-yı Hak'tır. Semeratı ve fevaidi, uhreviyedir. Fakat ille-i gaiye olmamak, hem kasden istenilmemek şartıyla, dünyaya ait faideler ve kendi kendine terettüb eden ve istenilmeyerek verilen semereler, ubudiyete münafî olmaz. Belki zaîfler için müşevvik ve müreccih hükmüne geçerler. Eğer o dünyaya ait faideler ve menfaatlar; o ubudiyete, o virde veya o zikre illet veya illetin bir cüz'ü olsa; o ubudiyeti kısmen iptal eder. Belki o hasiyetli viridi akîm bırakır, netice vermez. İşte bu sırrı anlamayanlar, meselâ yüz hasiyeti ve faidesi bulunan Evrad-ı Kudsiye-i Şah-ı Nakşibendî'yi veya bin hasiyeti bulunan Cevşen-ül Kebir'i, o faidelerin bazılarını maksud-u bizzât niyet ederek okuyorlar. O faideleri göremiyorlar ve göremeyecekler ve görmeye de hakları yoktur. Çünkü o faideler, o evradların illeti olamaz ve ondan, onlar kasden ve bizzât istenilmeyecek. Çünkü onlar fazlî bir surette, o hâlis virde talebsiz terettüb eder. Onları niyet etse, ihlası bir derece bozulur. Belki ubudiyetten çıkar ve kıymetten düşer. Yalnız bu kadar var ki; böyle hasiyetli evradı okumak için zaîf insanlar bir müşevvik ve müreccihe muhtaçtırlar. O faideleri düşünüp, şevke gelip; evradı sırf rıza-yı İlahî için, âhîret için okusa zarar vermez. Hem de makbuldür. Bu hikmet anlaşılmadığından; çoklar, aktabdan ve selef-i sâlihînden mervî olan faideleri görmediklerinden şübheye düşer, hattâ inkâr da eder.”[87](#)

Cevşen-ül kebir duasının baş kısmından kısa bir bölümü dikkatinize sunmak istiyorum:

“Allah'ım, ben, ismin hakkına sana el açıyorum; Ey Rahman! Ey Rahim! Ey Kerim! Ey Mukim! Ey Azim! Ey Kadim! Ey Alîm! Ey Halim! Ey Hakim! Münezzehsin sen, Ey kendisinden başka bir ilah olmayan...Kurtar bizi ateşten ey Rabb'im!”

“Ey Efendilerin efendisi! Ey duaları kabul eden! Ey dereceleri yücelten! Ey iyiliklerin sahibi! Ey hataları bağışlayan! Ey bütün istekleri veren! Ey tövbeleri kabul eden! Ey bütün sesleri işiten! Ey bütün gizlilikleri- sırları bilen! Ey belaları- felaketleri def eden! Münezzehsin sen, ey kendisinden

başka bir ilah olmayan!... Kurtar bizi ateşten ey Rabb'im!"

"Ey bağışlayanların en iyisi! Ey (müşkül meseleleri çözüp) açanların en iyisi! Ey yardım edenlerin en iyisi! Ey hükmedenlerin en iyisi! Ey rızık verenlerin en iyisi! Ey vârislerin en iyisi! Ey övücülerin en iyisi! Ey kendisini ananları en iyi anan! Ey en iyi nazil eden! Ey iyilik edenlerin en iyisi! Münezzehsin sen, ey kendisinden başka bir ilah olmayan!...Kurtar bizi ateşten ey Rabb'im!"

"Ey izzet ve güzellik sahibi! Ey kudret ve kemal sahibi! Ey mülk ve celâl sahibi! Ey büyük ve yüce olan, Ey ağır (yağmur yüklü) bulutları var eden! Ey kudret ve intikamı şiddetli olan, (mahlukatın) hesabını süratle gören! Ey şiddetli cezaya çarptıran! Ey katında en iyi sevâp bulunan! Ey (yüce) katında ümm-ül Kitap (Levh-i Mahfuz) bulunan! Münezzehsin sen, ey kendisinden başka bir ilah olmayan!... Kurtar bizi ateşten ey Rabb'im!"

"Allah'ım ben, ismin hakkına sana el açıp yalvarıyorum. Ey Hannân! Ey Mennan! Ey Deyyan! Ey Bûrhan! Ey Sultan! Ey Rızvân! Ey Gufran! Ey Subhan! Münezzehsin sen, ey kendisinden başka bir ilah olmayan!.. **Kurtar bizi ateşten ey Rabb'im!"**

Evet insan, Kur'an'da geçen dua ayetlerini, cevşenü'l ve sekine gibi duları vird edininp okumalı ve her an Cenab-ı Hakk'a sığınmalıdır.

"Ey İnsan! Senin elinde gayet zaîf, fakat seyyiatta ve tahribatta eli gayet uzun ve hasenatta eli gayet kısa, cüz'-i ihtiyarî namında bir iraden var. O iradenin bir eline duayı ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennet'e eli yetişsin ve bir çiçeği olan saadet-i ebediyeye eli uzansın. Diğer eline istiğfarı ver ki, onun eli seyyiattan kısalsın ve o şecere-i mel'unenin bir meyvesi olan Zakkum-u Cehennem'e yetişmesin. Demek dua ve tevekkül, meyelan-ı hayra büyük bir kuvvet verdiği gibi; istiğfar ve tövbe dahi, meyelan-ı şerri keser, tecavüzatını kırar."[88](#)

Sekine duâsı

Aslı vahye dayanan yüksek, sırlı, tılsımlı, feyizli ve kuvvetli duâlardan birisi de sekinedir. Hz Cebrail (a.s) Peygamber Efendimizin (s.a.v) huzurunda bir sayfa indiriyor. Allah'ın altı ismi yazılı bulunan bu esrarlı ve tılsımlı duâ sayfası, Hazret-i Ali'ye (ra) tebliğ ediliyor. Hazret-i Ali (ra), bu hâdiseyi şöyle anlatıyor: "Ben Cebrail'i gökkuşağı gibi semayı kuşatmış olarak gördüm. Sesini işittim. Sayfayı ondan aldım.

Sayfada Allah'ın Ferd, Hayy, Kayyum, Hakem, Adl ve Kuddûs isimlerini yazılı buldum."

Sekine ile bildirilen bu altı isim, Hazret-i Ali (r.a) için ism-i azamdır. Bu isimlerden Hakem ve Adl isimleri İmam-ı Azam için, Hayy ismi, Abdülkadir-i Geylânî için ve Kayyum ismi ise İmam-ı Rabbânî için ism-i azamdır.

Üstad Bedüzzaman Hazretleri Otuzuncu Lem'a adındaki eserinde bu altı ismin izah ve tefsîrini harika bir şekilde yapmıştır.

Sekînede bu isimlerin zikrinden sonra on dokuz harfli on dokuz âyetle Allah'tan istimdat edilir, O'na sığınılır, dünyevî ve uhrevî sıkıntıların izalesi için bu isimlerin feyiz ve bereketi vesile edilir.

Bediüzzaman Hazretleri **Sekine duasının** on dokuz defa okunmasını tavsiye etmiştir. Seksen yılı aşkın hayatı boyunca karşılaştığı dehşetli fitnelere harika bir sûrette korunmuş olan Üstad Saîd Nursî Hazretlerinin, İmam-ı Gazali yoluyla Hazret-i Ali'den (r.a) ders aldığı sekine gibi yüksek esrarlı evradı kendisine daimî bir vird edinerek hiç terk etmeden okumuş olması, bize, her sıkıntı ve fitne ânında sığınacağımız açık ve koruyucu bir kapı olduğunu göstermeye yeterlidir. Bediüzzaman Hazretleri bu duanın ehemmiyetini şöyle ifade eder:

"Çoktan beri benim hususî bir virdim ve hiç kaleme alınmayan ve mesleğimizin dört esasından en büyük esası olan şükrün en geniş ve en yüksek mertebesini ihata eden ve bende çok defa maddî ve manevî hastalıkların bir nevi şifası olan ve ism-i a'zam ve besmele ile dokuz âyât-ı uzmayı içine alan ve ondokuz defa şükür ve hamdi a'zamî bir tarzda ifade ile, tahmidatin adedleriyle o eşyanın lisan-ı haliyle ettikleri hamd ü senayı niyet ederek, o hadsiz hamdlerin yekûnünü kendi hamdleri içine alarak azametli ve geniş bir tahmidname ve teşekkürname bulunan ve Sekine'deki esma-i sittenin muazzam yeni bir dersini izhar etmeye sebep olmasıdır."[89](#)

İnsan Derdini Kula Değil, Allah'a Arz Etmelidir

Şekvanın en tehlikeli ciheti Cenab-ı Hakk'ı halka şikayet edip halini ve derdini insanlara anlatmaktır. İnsan, Hz. Yakup (as.) gibi dert ve kederini Cenab-ı Hakk'a arz etmeli, O'na sığınmalı ve O'dan medet dilemelidir. Cenab- Hak bir kulun kendisine derdini arz etmesinden, niyaz ve duasından, iltica ve yakarışından, havf ve recasından memnun olur. Allah (c.c) kalbi kırık ve kederli bir kulun enin ve ağlamasını sever, huşu ile ilticasından hoşlanır. Çünkü O, kullarının melcei ve sığınacak kapısıdır. O kapıyı çalan ve O'na açılan hiçbir el boş dönmez. Musibetzedelerin ilticaları, samimi dua ve niyazları asla red olunmaz. Hele kalbi kırık ve bağıri yanık bir felaketzedenin eninleri zaman olur ki, arş-ı aladaki meleklerin

niyazlarından daha ziyade hüsn-ü kabule mazhar olur.

“Arkadaş! Bilhassa muztar olanların dualarının büyük bir tesiri vardır. Bazen o gibi duaların hürmetine, en büyük bir şey en küçük bir şeye musahhar ve mutî olur. Evet kırık bir tahta parçası üzerindeki fakir ve kalbi kırık bir masumun duası hürmetine, denizin fırtınası, şiddeti, hiddeti inmeye başlar. Demek dualara cevap veren Zât, bütün mahlukata hâkimdir. Öyle ise, bütün mahlukata dahi Hâlıktır.”[90](#)

Hız. Musa'nın (a.s) zekât teklifini reddetmesi sonucu onun beddua etmesiyle ilahî azaba duçar olacağını anlayan Karun Hız. Musa'ya; “ Ya Musa! Sen beni kurtar, ne dersen onu yapacağım ve senin sözünden çıkmayacağım” diyerek yalvardı. Fakat, Hız. Musa Cenab-ı Hakk'a niyaz etti. Karun ile malı mülkü yerin dibine battı. Onun Hız. Musa'ya yalvarmasının kendisine bir faydası olmadı. Cenab-ı Hak, Hız. Musa'ya şöyle nida eder: **“Ya Musa! Eğer o (Karun) bana yalvarıp iltica etse idi, onu kurtaracaktım.”** Evet Allah'ın şanına yakışan da budur.

Yarabbi! Sen akıbetimizi hayır eyle! Kabre iman ile girmeyi nasip eyle! Yarabbi! Mücrim bir kulunum. Günahlarım ve hatalarım çok, dergâhında hiçbir lütuf ve ihsana kesb-i istihkak edemediğimi biliyorum. Gözüm ve gönüm gaflet rengine büründü. Senin sonsuz merhametine sığınıyorum. Sen tövbelerimizi kabul eyle! Benim gibi bir isyankâr ve günahkâr bir kuluna mücazat-ı subhaniyen ile mukabele edecek olursan, o Senin adaletindir. Ey sonsuz merhamet sahibi, merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım! Sen bize adaletinle ve kahrınla değil, merhametinle, lütfünle ve fazlınla muamele eyle.

Yâ Hayyu Yâ Kayyum. Ey yerlerin ve göklerin sahibi! Ey mülklerin sahibi, celal ve ikram sahibi olan Allah'ım! Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) sürekli olarak okumuş olduğu; **“Allah'ım kalbimde nur, dilimde nur, kulağımnda nur, gözümde nur, arkamda nur, önümde nur, altımda nur yarat. Allah'ım bana nuru azametli ver. Sağımı ve solumu nurlandır. Beni nur eyle!”** duası hürmetine kalbimizi nur-u marifetinle doldur. Ey nuruyla her şeyi nurlandıran Münevvir! Kalbimizi, aklımızı ve ruhumuzu hidayetinle nurlandır, nurunla doldur. Gözümüzü nurunla ışıklandır, aklımızı nurunla tenvir eyle! Âmin...

Sadece İnsanlar mı Dua Eder?

Kâinattaki her mahluk Cenab-ı Hakk'ı tazim, tesbih ve zikredip, O'na dua ederler. Kimi hal dili ile kimisi de hem hâl dili ve hem de kal dili ile dua etmektedir. Bediüzzaman Hazretleri üç çeşit duanın olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Birinci nevi dua: İstidad lisanıyladır ki; bütün hububat, tohumlar lisan-ı istidad ile Fâtır-ı Hakîm'e dua ederler ki: "Senin nukuş-u

esmanı mufassal göstermek için, bize neşv ü nema ver, küçük hakikatimizi sümbülle ve ağacın büyük hakikatına çevir."

"...Meselâ: Su, hararet, toprak, ziya bir çekirdek etrafında bir vaziyet alarak, o vaziyet bir lisan-ı duadır ki: '*Bu çekirdeği ağaç yap, ya Hâlıkımız!*' derler. Çünkü o mu'cize-i hârika-i kudret olan ağaç; o şuursuz, camid, basit maddelere havale edilmez, havalesi muhaldir. Demek içtima'-ı esbab bir nevi duadır."

"*İkinci nevi dua*: İhtiyac-ı fitrî lisanıyladır ki; bütün zîhayatların iktidar ve ihtiyarları dâhilinde olmayan hacetlerini ve matlablarını ummadıkları yerden vakt-i münasibde onlara vermek için, Hâlık-ı Rahîm'den bir nevi duadır. Çünkü iktidar ve ihtiyarları haricinde, bilmedikleri yerden, vakt-i münasibde onlara bir Hakîm-i Rahîm gönderiyor. Elleri yetişmiyor; demek o ihsan, dua neticesidir."

"*Üçüncü nevi dua*: İhtiyaç dairesinde zîşuurların duasıdır ki, bu da iki kısımdır."

"Eğer ızdırar derecesine gelse veya ihtiyac-ı fitrîye tam münasebetdar ise veya lisan-ı istidada yakınlaşmış ise veya safi, hâlis kalbin lisanıyla ise, ekseriyet-i mutlaka ile makbuldür. Terakkiyat-ı beşeriyenin kısm-ı a'zamı ve keşfiyatları, bir nevi dua neticesidir. Havarik-ı medeniyet dedikleri şeyler ve keşfiyatlarına medar-ı iftihar zannettikleri emirler, manevî bir dua neticesidir. Hâlis bir lisan-ı istidad ile istenilmiş, onlara verilmiştir. Lisan-ı istidad ile ve lisan-ı ihtiyac-ı fitrî ile olan dualar dahi bir mani olmazsa ve şerait dâhilinde ise, daima makbuldürler."

"*İkinci kısım*: Meşhur duadır. O da iki nevidir. Biri fiilî, biri kavlî. Meselâ çift sürmek, fiilî bir duadır. Rızkı topraktan değil; belki toprak, hazine-i rahmetin bir kapısıdır ki, rahmetin kapısı olan toprağı saban ile çalar."[91](#)

Dipnotlar:

- [1](#) Nursî, B.S., Mektubat.
- [2](#) Furkan Suresi, 25/77.
- [3](#) Tirmizî, Daavât,1; İbn- Mace, Dua, 1.
- [4](#) Nursî, B.S., Sözler.
- [5](#) Nursi, B.S., Sözler, Yirmi Üçüncü Söz.
- [6](#) Ebu Davud, 4673, Müslim, 2278.
- [7](#) Buharî, Müslim.

-
- [8](#) Nursî, B.S. Sözlür Yirmi Üçüncü Söz.
[9](#) İsrâ Suresi 17/11.
[10](#) Nursî, B.S, Sözlür, On Dokuzuncu Söz, On Üçüncü Reşha.
[11](#) Nursî, B.S., Sözlür Yirmi Üçüncü Söz.
[12](#) Bakara Suresi, 2/186.
[13](#) Nursî, B.S. Sözlür, Yirmi Üçüncü Söz.
[14](#) Kâf Suresi, 50/16.
[15](#) Nursî, B.S., Mektubat.
[16](#) Mü'min Suresi, 40/60.
[17](#) Nursî, B.S., Sözlür, Yirmi Üçüncü Söz.
[18](#) □ Nursî, B.S., Mektubat, Yirmi Dördüncü Mektub'un Birinci Zeyli.
[19](#) Tirmizi.
[20](#) İbn-i Mace.
[21](#) Müslim.
[22](#) Bakara Suresi, 2/216.
[23](#) Kasas Suresi, 28/ 76-83.
[24](#) Tövbe Suresi, 9/75.
[25](#) Nursî, B.S., Sözlür, Yirmi Üçüncü Söz.
[26](#) Nursî, B.S., Sözlür, Yirmi Üçüncü Söz.
[27](#) Fussilet Sûresi, 41/51.
[28](#) Fecr Suresi, 89/15-16.
[29](#) Yunus Suresi, 10/12.
[30](#) Nursî, B.S., Sözlür, Yirmi Üçüncü Söz.
[31](#) Nursî B. S., Sözlür, Dokuzuncu Söz.
[32](#) Nursî B. S., Sözlür, On Sekizinci Söz.
[33](#) Bülûğ'ül- Merâm Tercemesi ve Şerhi, Selâmet Yolları, II/230, Sönmez Neşriyat.
[34](#) A'raf Suresi, 7/55.
[35](#) Tirmizî, Daavât, 64.
[36](#) Bakara Suresi, 2/45.
[37](#) Nursî, B.S., Sözlür, Dokuzuncu Söz.
[38](#) Nursî, B.S., Sözlür, Dördüncü Söz.
[39](#) Nursî, B.S., Sözlür, Dokuzuncu Söz.
[40](#) Nursî, B.S., Sözlür, On Altıncı Söz.
[41](#) Tergib ve Terhib, VI/145.
[42](#) Nursî, B.S., Lem'alar, On Üçüncü Lem'a.
[43](#) İbrahim Suresi, 14/ 41.
[44](#) Mü'min Suresi, 40/7-8.
[45](#) Yusuf Suresi, 12/33.
[46](#) Yusuf Suresi, 12/53.
[47](#) Yusuf Suresi, 12/101.
[48](#) Yusuf Suresi, 12/86.
[49](#) Enbiyâ Suresi, 21/83.
[50](#) Sâd Suresi, 38/41-43.
[51](#) Nursî, B.S., Lem'alar, İkinci Lem'a.
[52](#) Şuara Suresi, 26/83-90.
[53](#) İbrâhim Suresi, 14/39-41.

-
- [54](#) A'râf Suresi, 7/23.
[55](#) Enbiyâ Suresi, 21/87.
[56](#) Nursî, B.S., Lem'alar, Birinci Lem'a.
[57](#) Saffat Suresi, 37/139-145.
[58](#) Âl-i İmran Suresi, 3/191.
[59](#) Ahzap Suresi, 33/41.
[60](#) Bakara Suresi, 2/152.
[61](#) Taha Suresi, 20/25-31.
[62](#) Fâtiha Suresi, 1/5-7.
[63](#) Bakara Suresi, 2/128.
[64](#) Bakara Suresi, 2/201.
[65](#) Âl-i İmrân Suresi, 3/16.
[66](#) Âl-i İmrân Suresi, 3/8.
[67](#) Âl-i İmrân Suresi, 3/191-194.
[68](#) Bakara Suresi, 2/286.
[69](#) Tövbe Suresi, 9/128.
[70](#) Buhaî, Ezan, 8; Ebû Dâvud. Salât, 37; Tirmizi, Salât, 43.
[71](#) Nursî, B.S., Şualar, Yedinci Şua.
[72](#) Nursî, B.S., Sözler, On Dokuzuncu Söz, On İkinci Reşha.
[73](#) Ahzap Suresi, 33/56.
[74](#) Hizbu Envârî'l Hakâiki'n Nûriye, Delâilün'n-Nûr.
[75](#) Nursî, B.S., Lem'alar, Yirmi Sekizinci Lem'a.
[76](#) Emirdağ Lahikası.
[77](#) Tarihçe-i Hayat.
[78](#) Hz. Peygamber'in günlük okuduğu dualar Aliyyu'l Kari' Mütercim. Dr. Necati Tetik, Aktif Yayınları İstanbul-2009.
[79](#) Tebarani, İbn-i Abbas.
[80](#) A'raf Suresi, 7/180.
[81](#) Nursî, B.S., Mektubat, Yirminci Mektup, İkinci Makam.
[82](#) Nursî, B.S., Lem'alar, On Yedinci Lem'a.
[83](#) Nursî B.S., Şualar, On Beşinci Şua.
[84](#) Nursî, B.S., Sözler, Yirmi Dördüncü Söz.
[85](#) Nursî, B.S., Şualar, Üçüncü Şua.
[86](#) Nursî, B.S., Şualar, Yedinci Şua.
[87](#) Nursî, B.S., Lem'alar, On Yedinci Lem'a, On Üçüncü Nota.
[88](#) Sözler, s.468.
[89](#) Nursî, B.S., Kastamonu Lahikası.
[90](#) Nursî, B.S., Mesnevi-i Nuriye.
[91](#) Nursî, B.S., Mektubat, Yirmi Dördüncü Mektub'un Birinci Zeyli.